№ 55 Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem פרייז 20 גראשען Lodzer Tageblat

לאָדזער טאָגעבלאַט

22-טער יאהרגאַנג. | 5 marca 1929 r. | דינסטאג, כ"ג אדר א' תרפ"ט. | רעדאקציע און אדמיניסטראציע: פיעטריקאָווער 16. טעלעפאָנען: פון רעדאקציע 57, פון אדמיניסטראציע 47.

די רעדעס פון גרינבוים און רייך
בעגען כאנסטיטוציע-פראיעקט פון ב. ב.

די נעכטיגע זיצונג פון סיים.

וואַרשע (טעלעפאָנגיש) אויף דער געסטונגער זיצונג פון סיים און פאָרגעקומען די ווייטערדיגע דעבאַטע אויבער דעם קאָנסטיטוציע-פּראָיעקט פון ב.ב. עס האָבען גערעדט אַ גאַנצע רייה דעפּוטאַטן, ווי קאָשטשאַלקאָווסקי, יאַן פּולדסקי און אַנדערע. דערנאָכדעם אויך דעפּ. יצחק גרינבוים און נאָכען פון יור. „קאָלאָ". גרינבוים האָט אַ גלענצענדיגע רעדע, און וועלכער ער וויזט אָן, אַז ב.ב. מיינט אויס בכלל די נאַציאָנאַלע און סוציאַלע פּראָבלעמען. דער ערשטער סיים האָט געשאַפען אַ וואהל-אָרדנונג-ציץ, וואָס האָט זעהר שטאַרק בעגרענעצט די פאַרשטעהערשאַפט פון די מינדערהייטען. דער פּראָיעקט פון ב. ב. ווילל זיי אָבער אָנגאַנצען אַרויסשטויסען פון סיים.

לויט דעם קאָנסטיטוציע-פּראָיעקט פון ב.ב. וועט דער פּרעזידענט מוזען זיין נאָר אַ פּאָלאַק - קאַטאָליק.

די דאָזיגע קאָנסטיטוציע וועט אויך זעהר שטאַרק בעשרענקען די רעכט פון פּוילישען פאָלק גוּפא. דער פּרעזידענט וועט בעקומען אַזאַ מאַכט, ווי עס האָט נישט קיין פּרעזידענט און קיין שום לאַנד. אויב דער פּראָיעקט וועט אָנגענומען ווערען, וועט ער נאָר קאָנען אַפּשאַפען ווערען דורך אַ רעוואָלוציע.

דאָס דערט אין זיין אויגענעם נאָמען רעפ. לעאָן רעך. ער זאָגט, אַז דער פּראָיעקט פערענעצט די אונגיאַטוון פונקט אַזוי ווי עס ווערט אויסגעבלאָזען אַלע אַנדערע ישרעדיגע פּרווּאָטיוון פון דער בעפעלקערונג אויף דעם עקאָנאָמישען געבוט. אינדערהויפּט טרעט אַרויס געגען דעם פונקט, וואָס זאָגט, אַז דער פּרעזידענט האָט רעכט צו העלפען די שטעלען מוט 10 פּראָצ. דער רעדנער דרוקט אויס זיין האָפענונג, אַז די רעגירונג וועט נאָך ענדערן אייניגע פונקטען פון ב.ב. פּראָיעקט. מען דאַרף האָבען אין זין נושא צו מעקסען די כחות נאָר די אודעען. דאַן טראָגט די פּויערן-פאַרטיי אַ פאַרשלאָג תיכף אָפּצוווענדען דעם דאָזיגען פּראָיעקט. מאַרשאַלעק דאַשינסקי ברעקלערט, אַז דעם פאַרשלאָג קען מען נישט שטעלען צו אָפּשטימונג, ווייל דער סיים האָט דאָך שוין פּרוּוועד בעשלאָסען יאָ צו בעטראַכטען די פּראָיעקטען פון קאָנסטיטוציע. רעפאָרמ, ער לענט דערויבער פאַר פאַרטיצעלען די דיסקוסיע און אָפּשיקען דעם פּראָיעקט און דער קאָנסטיטוציע-קאָמיסיע. דער פאַרשלאָג פון די פּויערן-פאַרטיי ווערט אָפּגעוואָרפען.

דער מאַרשאַלעק מעלדעט דאַן, אַז עס זיין אַרייגעטראָגען געוואָרען אַ קאָנסטיטוציע-פּראָיעקט פון די לינקע קלובען. דער פּראָיעקט וועט בעטראַכט ווערן אין 15 טעג אַרום. צום סוף פון דער זיצונג איז בעשלאָסען געוואָרען צו שטעלען אַ דענקמאָל פון פּרעזידענט נאַרוטאָוויטש אויפ'ן הויף פון סיים.

די זיצונג האָט זיך געגענדיגט 12 בענאַכט.

שלום אין דער ציוניסטישער ארגאניזאציע אין פּוילען
„עת לבנות" און „על המשמר" זיך פעראייניגט.

וואַרשע (טעלעפאָנגיש) דער קאַמף, וואָס אַז שוין זעט צו לעגענדאַרישע צייטען פאָרגעקומען אין דער ציוניסטישער אָרגאַנזאַציע אין פּוילען צווישען „עת לבנות" און „על המשמר", איז ענדליך פערענדיגט געוואָרען. אַ דאַנק דער אינגריפּאַטיע פון די „אונאָפּהענגיגע ציוניסטען", וואָס האָבען זיך געשטעלט פאַר אַ צוויי צו פערענינגען די ציוניסטישע אָרגאַנזאַציע אין פּוילען. אין הענטיגען מאָנטאָג אין פאָרגעקומען אַ געמיינזאַמע קנאַפּעריגע טאָג „אַנטוויל פון פאַרשטעהער פון צ. ק. „על המשמר" און „אונאָפּהענגיגע". די קאָנפערענץ האָט געבראַכט גוטע רעזולטאַטען. עס איז אויסגעאַרבייט געוואָרען אַ פּלאַטפאָרם, אויף וועלכער עס האָבען טעסטען געווען בחרדיים, און אַזוי אַרום אַן צוריק אַרייגעבראַכט געוואָרען אַ שלום אונטער דיזען פון דער ציוניסטישער אָרגאַנזאַציע. ווייטער די פּרעס פון עמאַך וועט פערעפענטלעכט ווערען אַן אָפיציעלער קאָמיוניקאַט.

דער הסכם און דערגרונטלעכ געוואָרען אויפ'ן יסוד פון געגענזייטיגע קאָמפּראָמיסען, ד. ה. עס זעגען נושטאָ קיין זיגער און קיין בעזיגטע.

ערגענצונגס-קורסען פאַר דאָקטוירים
אויפ'ן געביט צו בעכעמפען די טובערקולאָז.

אַ דאַנק דער אונטערשטיצונג פון געזונדהייטס-דעפּאַרטאַמענט בעים אונגערן מגנוסטעריום טרעט צו דער „פּראָבען צו בעקעמפען טובערקולאָז" צו אָרגאַנזירן אַ ערגענצונגס-קורס פאַר דאָקטוירים. דער ציל פון קורס איז צו צוגרייטען דאָקטוירים פאַר דער אַנטי-טובערקולאָז-אַקציע, בעזונדערס דאָקטוירים, וואָס סאַמטוירען אין די סבעצעלע אַנטי-טובערקולאָז ראַט-שטעלען (אַנטי-בולאַטאָריומס).

אויף צו דערלייכטערן דאָס מומטאַ-כען דעם קורס וועלען בעשטומט ווערען פאַר 10 דאָקטוירים סטיפּענדיעס אין דער הויך פון 750 זל. פאַר יעדען. אויסער דעם ווייטער 5 דאָקטוירים קעגען בעזאָלען דעם קורס אָהן יעדען אָפּצאָהל.

דער קורס הויבט זיך אָן דעם 4 אַפּריל רען דעם IV אָרגענצונגס-קורס פאַר דאָקטוירים. דער ציל פון קורס איז צו צוגרייטען דאָקטוירים פאַר דער אַנטי-טובערקולאָז-אַקציע, בעזונדערס דאָקטוירים, וואָס סאַמטוירען אין די סבעצעלע אַנטי-טובערקולאָז ראַט-שטעלען (אַנטי-בולאַטאָריומס).

אויף צו דערלייכטערן דאָס מומטאַ-כען דעם קורס וועלען בעשטומט ווערען פאַר 10 דאָקטוירים סטיפּענדיעס אין דער הויך פון 750 זל. פאַר יעדען. אויסער דעם ווייטער 5 דאָקטוירים קעגען בעזאָלען דעם קורס אָהן יעדען אָפּצאָהל.

דער קורס הויבט זיך אָן דעם 4 אַפּריל ד. י.

דעם פאָרצוג אויף צו בעקומען אַ סטודענטיש האָבען די דאָקטוירים, וואָס וועלען דעלעגירט ווערען דורכ'ן אונערמונסטעריום (געזונדהייטס-דעפּאַרטאַמענט) און די אַנטי-טובערקולאָז געזעלשאַפטען.

בומעס דערלייכטערן דאָס מומטאַ-כען דעם קורס וועלען בעשטומט ווערען פאַר 10 דאָקטוירים סטיפּענדיעס אין דער הויך פון 750 זל. פאַר יעדען. אויסער דעם ווייטער 5 דאָקטוירים קעגען בעזאָלען דעם קורס אָהן יעדען אָפּצאָהל.

דער קורס הויבט זיך אָן דעם 4 אַפּריל ד. י.

די רייכסטע
קאָנקורענץ - פּערפּומעריע
פון אין- און אויסלענדישע כעמיקאַלן, טואַלעט-זייפען, פּודערן, קעלניש-וואַסער ווי אויך אַלע אַלט קאָסמעטיק בעקומט מען נאָר אויף דער
רעיעלער שטעל בייַ דער איבעראַל שוין בעוואוסטער פּערפּומעריע
י. דרוקער
11 זאַוואַדזקאַ 11
מעלעפאָן 75-92
פאַר אַנגראַסיסטען גרויסער ראַבאַט
בעמ: יעדער קונדע בעקומט גראַטיס אַ סיור פריז-מתנה.

צו דער פערלאָבונג פון אונזער ליעבן קוזין
משה האַמבורסקי מיט פרל. חנה ווינדערבוים
ווינשען מיר זיי אַ האַרציגען מזל טוב
משה פּאַזנאַנסקי און פרוי.

נאָך קורצע און שווערע לייַדען איז געשטאָרבען אין עלטער פון 68 יאָהר מיין ל. מאַן, אונזער הייסגעליבטער פאָטער, שוויגערפאָטער און גרויספאָטער
נ"ע יהודה ב"ר אהרן ז"ל דאַווידזאָן
די לויה קומט פאַר הייַנט דינסטאָג 2 אַ זייגער נאָכמ. פון פרויער-הויז סקלאַדאָוואַ 19, וועגען וואָס עס טיילט מיט אין גרויס צער
די טיפטרויערנדע פאַמיליע.

וואַרנונג צום לאָדזער דאָבינאָט
היות ווי ה' מאַרקוס קאַרא, שענקעוויטשע 39, האָט שוין אַ יאָהר צוריק תנאים געשריבען (לויט'ן יודישען דין) מיט פרל. פ. ט. און הייַנט דינסטאָג זאָל ער חתונה האָבען מיט אַ געוויסער פרל. ראַדזשעיעווסקאַ, ווערען איך דעם דאָבינאָט נישט צו געבען דעם דאָזיגען חתן קיין חופה וקידושין אָהן אַ פריהערדיגע פערשטענדיגונג מיט מיר.
מיין אַדרעס קען מען זיך דערוויסען אין דער אַדמיניסטראַציע פון „לאָדזער טאָגעבלאַט".

הייַנט ווערט ערעפענט אין שייבלערס-„ניבוי גוים" זאַוואַדזקאַ 1
(ריג פעטרי-קאַווער) שיך-געשעפט פון מ. פרינץ
אויפ'ן לאַגער — די נייעסטע אויסלענדישע פאַסאָנען פון דאַמען-, מענער-, און קינדער-שיך און אַנד. רעיעלע און פינקטליכע בעהאַנדלונג. אייגענער ווערקשטעל אויפ'ן אָרט.
בעמערקונג: 5 פּראָצ. פונם פּרייז פון דער הייַנטיגער וואָך ווערט בעשטימט פאַר'ן נויט-הילפס-פאָנד.

בעקאַנטמאַכונג.

אין מען ערשטקלאַסיגען הערען און דאַמען-פריזיר-אַנשטאַלט זענען די פּרעזען
ערמעפיגט געוואָרען

מענער-סאַלאָן:		דאַמען-סאַלאָן:	
ראַזירען	40 גר.	דאַמען שערען	80 גר.
שערען	80 גר.	קאַפּוואַשען און	
יונגלעך שערען	50 גר.	האַר-טרוקענען	1.50 זל.
עלעק. מאַסאַזש	50 גר.	מאַניקור	70 גר.
קאָפּ-וואַשען	50 גר.	אַנדולאַציע	1 זל.

קומט און איבערצייגט אייך! מיט אַכטונג
ערשטקלאַסיגער פריזיר-אַנשטאַלט
מ. קופּקאַ, פּאַלודניאָוואַ 12

א בונט שליסעלעך

איז געפונען געוואָרען. אָבצונעמען אין אַדמיניסט. פון „לאָדזער טאָגעבלאַט" גענען סמנים און אַנאָנס-קאָסטען.

פלעגט די פיס
PEDICURE
S. Łódzki

Traugutta 5 (Krótka) m. 10, tel. 70-37
נעמט אָן פון 11-2 און פון 4—7 אָ. געוועזענער סיסטענט בייַ מיסטער עלעמאַן (הינעד-אויגען-אַנשטאַלט אין לאָנדאָן). ספּעציאַליסט צו בעזייטיגען הינער-אויגען און האַרנהויט ווי אַרייגעוואַקסענע נעגעל אָהנע שמערצן

DYREKCJA
Łódzkiego Towarzystwa Elektrycznego, Sp. Akc.
(ELEKTROWNIA ŁÓDZKA)

zawiadamia W.P. Odbiorców energji elektrycznej na OGRANICZNIKI, iż ostateczny termim uregulowania należności **za rachunki 1-go kwartału (różowe),** to jest za czas od 1 marca 1929 r., **upływa dnia 10 marca r. b.**

Niewpłacenie należności w terminie wyżej wskazanym pociągnie za sobą skutki zerwania umowy zawartej na dostawę energji elektrycznej, oraz przerwę w dostawie prądu, bez uprzedniego o tem zawiadomienia.

W celu uniknięcia ścisku przy płaceniu w ostatecznym terminie, uprasza się o wcześniejsze regulowanie należności.

Przy płaceniu należy bezwzględnie przedstawić zapłacony rachunek różowy za IV kwartał 1928 roku.

Sklep Elektrowni
Piotrkowska 115
otwarty codziennie z wyjątkiem niedziel i świąt
do godz. 19-tej bez przerwy.

ביום ב' כ"ב אדר א' תרפ"ט (4/3) גוע ויאסף אל עמיו בשנת הששים ותשע לימי חי'
נ"ע ישראל ב"ר מרדכי ז"ל אלשער
החלוי' תהי' היום יום ג' כ"ג אדר א' בשעה 1 אחה"צ מבית-האבל רחוב נאַ-יוט אוויטשא 35
משפחתו השרוי' בצער עמוק.

די קאטאסטראפאלע לאגע פון פוילישען יידענטום

איבער 22 פראצענט פון די יודען אין פוילען שויז דעקלאסירט

מען מוז אינטענסיוו פראדוקטיוויזירען די יודישע מאסען.

פרעסע-קאנפערענץ מיט'ן פרעזעס פון אלוועלטליכען „ארט"-פערבאנד, ד"ר לעאו בראמסאן.

געכמען און געקומען קיין לאדז דער פארזיצער פון אלוועלטליכען „ארט"-פערבאנד, ד"ר ל. בראמסאן.

אין צוזאמענהאנג דערמיט און געלעגענהייט פון הונדערט יאר „ארט" פאר געקומען א פרעסע-קאנפערענץ, אויף וועלכער דער השובער גאסט האט רעפערירט וועגן די מעשיגקייט פון „ארט" בכלל און בעזונדערס זיין אנגעשטעלטן וועגן צוועק פון זיין בעזוך אין פוילען.

— איך בין געקומען קיין פוילען — האט אנגעהויבען ד"ר בראמסאן — כדי צו בעקענען זיין דא מיט דער עקאנאמישער לאגע פון די יודישע מאסען אין פוילען. צווישען אלע זאכן האט דער קאטאסטרא פון „ארט", וועלכע זאל אויסגעפירט ווערען אין די וויכטיגסטע צענטערן פון פוילען. די קאטאסטרא האט דעם צוועק צו פערשפרייטען די אידעען פון „ארט" צווישען די ברייטע מאסען פון פוילען, שען יודישע מאסען און אויך שאפען דערויף די נויטהווענדיגע מאטעריעלע מיטלען.

זעגעדיג אין פוילען סך-הכל צשען מען, אז איך בין, סך-הכל צשען מאכען קיין געזעלען סך-הכל, נושם מאכען קיין געזעלען סך-הכל פון דער עקאנאמישער לאגע פון פוילישע יודען.

מיט, אבער שוין אין משך פון דער קורצער צייט אין מיר געלונגען פעסט צושמעלען, אז די דאזיגע סבות און מאמזוועז, וואס ברענגען צום עקאנאמישען ראזאן פון פוילישע יודענטום ווערען אויך פארהאן אין לומא, לעטלאנד, רומעניען און אפילו סאוועט-רוסלאנד.

אומעטום אין קענטיג די מעגדעניי ארויפצולעגען די גרעסטע שטייער-לאסט אויף דער שאמאשער בעפעלקערונג, פון וואס ס'לעדיגן קודם-כל די יודען. אין אומעטום, פערשטעהט זיך, דער עמאמזום, דאס מאנאפאלזירען פערשיידענע אינדוסטריע-צווייגען, אין דעם האנדעל דורך דער מליצה, אדער דורך קאפיטאלראמוועז, וואס ווערען פראקטיזירט אין אונטערשיידענע צום. דערפון לעדיגן אנדערע געגענען פון די יודישע אר וועל זייערע עקאנאמישע פאזיציעס זיין נושם קיין סמאבוילע, זיי לעבען על-פי-רוב פון לופט-הלכסות, און דאס אין גורם צו דעם שווערען עקאנאמישען קריזיס פון די יודען.

לאמיר נעמען ציפערן. אין לעטלאנד, למשל, ענען פארהאן אויף 48 יודישע הענדלער אין לומישער הענדלער, די יודען אין לומא. וואס בולדען קיים 7½ פראצענט פון דער אלגעמיינער בעפעלקערונג, בולדען 77 פראצענט פון גאנצען דארמיגען סוחרטום. מיט אין וואס די עקאנאמישע לאגע פון די יודען אין פוילען און אין די דערפאראנגע לענדער אין א רעזולטאט פון אבערפלוס פון די יודישע הענדלער.

הייגט צו מאג זאלען זיין אין פוילען 22 פראצענט דעקלאסירטע יודען.

דאס אין פעסטגעשטעלט געוואָרען אויפ'ן יסוד פון סטאטיסטישע צופערן. פאקטיש אין אפשר דער פראצענט נאך א פול גרעסערער.

אין די לאנד ווערט ערגער פון טאג צו טאג. עס פערגרעסערט זיך די צאהל יודען, וואס לעבען פון קצבה, עס פער-קלענערן זיך די צאהלן פון נע-בורטען.

מיט אין וואס, די עקאנאמישע לאגע בעדראהט בכלל דעם קיום אין וואוקס פון יודענטום. געגען דעם ראזען שרעקלוכען שונא מוזען מיר פיהרען א קאמף. דערויף זענען פארהאן צוויי וועגען: 1) די פערגאנגענהייטסדיגע אלזו זאלען אנהויבען שטעם מיז, 2) די גאנצע יודישע געזעלשאפט פון פוילען זאל זיך פערנעמען מיט דער זעלבסט-מעמע-קיום.

אין א געוויסער מאס בעמערקט זיך שוין דער דראנג צו פרעדזמוזוויצע בי די יודישע מאסען אין פוילען. די יו-דישע סוחרים שוקען גערן זוערע קונ-דער אין די פאר-שוילען.

אויך געפונען זיך אין די האנדווער-קער-שטעלען 60 פראצענט סוחרישע קונדער. עס מערקט זיך בי די יודישע מאסען אין פוילען דער דראנג צו פרא-דוקטויזירען.

מ'הען דערויבער רעדען נושם וועגען אונצעלנע פאלען, נאר וועגען א בעוועגונג, א שטארקע בעוועגונג בי די מזרח-אירעפאיאישע יודען צו ארבייט.

צוקומענדיג זיך צום דאזיגען פראצעס האט „ארט" אויך אונטערגענומען די אנגוציאטיוו אויסצונוצען די „קרובים הולף" מעבר לים, וואס עס בעקומט א גרויסער טייל פון די פוילישע, לומווישע און רוסישע יודען, אז די דאזיגע הולף זאל נושם מראגען קיין פולאנדראפשען כארעקטער, נאר זי זאל געשען ווערען אין א קאנסטרוקטיווער פארם, פער-שטעהט זיך, אז „ארט" וועט אין דעם פאל זיין נושם דער פערמיטלער, נאר אויך ערמעגליכען דעם ארומען קרוב אונצונוויז אויסצואהלען די מאשין א. ה. גל.

2 טויזענד בערזאן האבען שוין אויס-געדרוקט דער הסכמה צו געבען הולף זמערע קרובים מיט נעצמן. געצייג און אבער גוימג נושם נאר פאר די עלעמענ-טען, וואס האבען בון אנצע נושם גע-ארבייט, נאר אויך פאר די האנדווערקער, וועלכע ארבייטען מיט פרימזמוזוויצ מכשירים, מ'מוז צוגעלעגען די האנדווער קער צו פערפולקאמען שטעם מיז, 2) די גאנצע יודישע געזעלשאפט פון פוילען זאל זיך פערנעמען מיט דער זעלבסט-מעמע-קיום.

ד"ר בראמסאן האט אויך ברייט ארום געדרעדט די שטרעבונג פון די יודען צו פערגעמען זיך מיט לאנד-ווירטשאפט און זיך אויסצוגעבען אין פוילען. דער רויף האט דער רעדנער אויסגעפונדן: „ארט" און א ברייט פערצווייגטע מע-מזגקייט. הייגט צו מאג האט „ארט" 85 קאמזמעטען אין פערשיידענע לענדער. דערפון זענען 50 קאמזמעטען פארהאן אין די לענדער, וואו עס ווערט געפונדן די ארבייט צו פראדוקטויזירען די יו-דישע מאסען. א בעזונדערס גרויסע און וויכטיגע ארבייט פירט דער „ארט" אין פוילען. פאר א יאהרען האט „ארט" אויסגעגעבען אין פוילען 4 מיליאן מיט 2 הונדערט טויזענד זל.

א זעהר דערפרעהענדיג און צופליך כארעקטעריסטישע ערשיינונג און דאס, וואס בי דער ארבייט און אין ארום „ארט" האבען זיך פעראמזנגט אלע שיכ מען, פארמזגען און גרופירונגען אויף דער יודישער גאס.

אויף דער פראגע פון רעדאקטאר ה' ישראל קאהאן, אין וואס פאר א יוכמנג עס וועט געהן די אויספרזמערונג פון דער „ארט"-מעמזנגטיט און אונזער שמאט, האט ד"ר בראמסאן ערקלערט, אז אין דער „ארט"-צענטראלע בע-מראכט מען לאדז אלס דעם צענטר פון גנץ ערשיינונגען און יודישען וועגן שאפען כלולן לעבען. דער „לאדזער „ראט" דארף ווערען די „לאבאראטאריע", וואו עס זאלען ארויסגעשטיגען ווערען אלע יו-דישע יוגנדליכע. וואס זענען ארבייטס-פעהיג, און זיי מאכען פאר פראדוקטויוע און נוצלוכע מענשען. ז. לארזער אפמיי-לונג פון „ארט" ווערט מיט דער הולף פון די מזכלען, וואס זי האט צו בעקומען פון דער הונגער יודישער געזעלשאפט פערגרעסערען די שיין פארהאנענע וואר-שמאמען און אויך אינגעזהערען גנץ אר-ביטס-פאכען.

די ערקלערונגען פון ד"ר בראמסאן זענען דערגענצט געוואָרען דורך די הונגע מיזר פון „ארט" ד"ר אונגער און ה' פרודרור.

מר"ר אונגער האט ערקלערט, אז די אקטיע ארבייטס-פהרען די יודישע האנדווערער אויף קראפט, וואס ווערט אין פוילען. פאר א יאהרען האט „ארט" אויסגעגעבען אין פוילען 4 מיליאן מיט 2 הונדערט טויזענד זל.

א זעהר דערפרעהענדיג און צוגלייך כארעקטעריסטישע ערשיינונג און דאס, וואס בי דער ארבייט און אין ארום „ארט" האבען זיך פעראמזנגט שיכ מען, פארמזגען און גרופירונגען אויף דער יודישער גאס.

אויף דער פראגע פון רעדאקטאר ה' ישראל קאהאן, אין וואס פאר א יוכמנג עס וועט געהן די אויספרזמערונג פון דער „ארט"-מעמזנגטיט און אונזער שמאט, האט ד"ר בראמסאן ערקלערט, אז אין דער „ארט"-צענטראלע בע-מראכט מען לאדז אלס דעם צענטר פון גנץ ערשיינונגען און יודישען וועגן שאפען כלולן לעבען. דער „לאדזער „ראט" דארף ווערען די „לאבאראטאריע", וואו עס זאלען ארויסגעשטיגען ווערען אלע יו-דישע יוגנדליכע. וואס זענען ארבייטס-פעהיג, און זיי מאכען פאר פראדוקטויוע און נוצלוכע מענשען. ז. לארזער אפמיי-לונג פון „ארט" ווערט מיט דער הולף פון די מזכלען, וואס זי האט צו בעקומען פון דער הונגער יודישער געזעלשאפט פערגרעסערען די שיין פארהאנענע וואר-שמאמען און אויך אינגעזהערען גנץ אר-ביטס-פאכען.

די ערקלערונגען פון ד"ר בראמסאן זענען דערגענצט געוואָרען דורך די הונגע מיזר פון „ארט" ד"ר אונגער און ה' פרודרור.

מר"ר אונגער האט ערקלערט, אז די אקטיע ארבייטס-פהרען די יודישע האנדווערער אויף קראפט, וואס ווערט אונצעפיהרט דורכ'ן הונגען „ארט", און אין פוילען גאנג א דאנק דעם „ארט" בעקומען די האנדווערער מעכאנישע שטוהלען אויסצוצאהלען און משך פון דרי יאהר. אונצ זאלען אנגעגעארדענט ווערען אויף אזא אופן 40 מעכאנישע שטוהל. עס וועלען אינגעגעארדענט ווערען מעכאנישע שטוהלען נושם נאר לארזער יודישע האנדווערער, נאר אויך פון בא-ביאנגיי, בעלכאטאב, אלעקסאנדער און זדונסקע-וואליע.

דער לאקאל און דער מאמאר פאר די קראפט-חובער וועט זיין א שותפות'ער, דאנגען די שמוהלען וועלען בלעבען דאס פרוואט-אונגעגעבען פון די יודישע וועבער.

בכלל אין „ארט" גענען שאפען קאט-פעראמזוועז פון וועבער. נאר זי האלט פון סוסמעם, אז יעדער זאל זיין בעל-הבית אין אינגעגעבוכער פון זיין שטהל. די געהולפס-סאשענען, וואס זענען נוי-מוג א חוץ די שמהל, וועט בעזארגען „ארט".

ה' פרודרוך האט אנגעוויזען, אז די דאזיגע קראפט-חובער וועלען זיין פער-זוכערט מיט ארבייט, אין דערמיט האט זיך די דאזיגע זעהר אונטערעכמאנ קאנפערענץ געשלאסען. נאך דער קאנ-פערענץ האט ד"ר בראמסאן, אין בע-גלייטונג פון די פערוואלטונג מיטגלי-דער בעזוכלטונט די ארבייטס-ווארשטא-טען פון „ארט", אין אויסערדוקט זיין ווארנסטע אנערקענונג פאר די גלענצע דע לוסטמונגען פון די „לאדזער „ארט" מוער.

הובער אפגעגעבען די שבועה אלס פרעזידענט.

וואשינגטאן (ספ.) פון גאנץ פרי אן זענען מיט די ציגען און אויטאבו-סען אנגעקומען טויזענדער מענשען בי-צווואוגען די פייערלוכטעמען פון הו-בערס אויפערעמען דעם אמט פון פרע-זידענט. 11 פריה אין הובער ארויסגעגא-מען און ווסען-הויז און דערנאך האט ער אין סענאט אפגעגעבען די שבועה. די גאנצע שטאט אין אלומגורט מיט פעהגער.

פאלקס-אויוועריזיעט ביי דער געזעל. „קולטור-ליגע" אין לאדז

בושעזשינער 23.

שבת, דעם 9. מערץ ה. י. פונקטלוך 11 א זייגער אין דער פריה קומט פאר אין זאל פון „פולהארמאניע" נארומא-ווינש 20 א גרויסער קונסטלערישער פרומארגען מומאנטל פון די ארטיס-מען פון דער ווילנער טרופע: יוסף קא-מיזן, יעקב ווינסלוין און דינה קענינ-קא-מיזן. ס'וועט אויך ארויסטרעטען די בע-קאנטע ארטיסטען נאדיע קאדענ, ווי אויך די דדאמ. סטודיע „באגגען" פון „קולטור-ליגע". אין פראגראם: „משוגע-נער במלן" פון י. ל. פרץ אויסגעפירט אין גרעם פון יעב וויסלוין; 2) אונטצע-נזזרונג פון די פאלקס-לוגער: „בעגם רבינס מוש" אין... „אז דער רבי לאכט".. אויסגעפירט דורך דער דראמאטישער סטודיע „באגגען"; 3) דעצוטאציע פון שלו בעליבטן, משה נאדור, אויסגע-פירט פון יוסף קאמיזן און יעקב ווינס-לוין; 4) געזאנג — פאלקס-לוגער פון דינה קענינ-קאמיזן; 5) „דאמען-שפיל-קע" א שפאס און אין אקט פון נ. לי-פאווסקי, אויסגעפירט מיט דער בע-מיזלונגג פון דער ארטיסטין נאדיא קא-רענ, רעזשיסור יוסף קאמיזן אקאמפאנ-מענט — ל. זעלמאן.

בולעטען פון 50 גר. ביז 2 גולדען צו בעקומען יעדען אויער פון 7—9 א זיי-גער אין „קולטור-ליגע" סעקרעטאריאט בושעזשינער 23 אין אין „פרבטמער-ווינקעל פאלגרניאווא 20.

אין מאג פון פרומארען — בי דער „פולהארמאניע" קאסע.

א בריף אין רעדאקציע

אויף דער לעצטער גענעראל-פערזאמ-לונג פון „הזמיר" בין איך אל סגעקלובען געוואָרען און די פערוואלטונג גענען מיין ווילען און גענען מיין אויסדרינקלוכער ערקלערונג, אז איך זאג זיך אפ פון יע-דער ווינטערדיגער מיטארבייט, האלטע-דיג דעם „הזמיר" פאר אבסאלוט לע-בענס-אונפעהיג בי זיין איצטיגער אינער ליכער דעזאָרגאנזאציע און בי דעם אינגערהערען אונדערגעזעלשאפטס פון דער יודישער געזעלשאפט צו דער מעמזנקייט פון פעראין. די מרוישרונג סומאציע האב איך אויספוהרליך כארעקטעריזירט און דעם דין וחשבון, אין ס'וואלט געהיט-ביטס-פאכען.

די ערקלערונגען פון ד"ר בראמסאן זענען דערגענצט געוואָרען דורך די הונגע מיזר פון „ארט", אין אויסערדוקט זיין ווארנסטע אנערקענונג פאר די גלענצע דע לוסטמונגען פון די „לאדזער „ארט" מוער.

לאדזער יידישער קאמער-טעאטער ארדט

לייטער: מ. בראדטרזאן און ד. בייגעלמאן

היינט 9 אזענד פינקטליך פארלעצטע פארשטעלונג

פון 3-שעה-דיגן גראנדיעזען שלאגער פראגראם א. נ.

מאסקאראד

אויף דער אלט-שטאט

וואס ווערט געשפילט א באנצע וואך ביי אויסערקויפטע הויזער.

דאס דאזיגע אויסערגעוו. פראגרעס פערבלייבט אויפ'ן אפיש סך-הכל נאך איין טאג אומווידערוופליך.

1) שאכנע-יאכנע
2) מייסעל
3) באלעבאטיש
4) מאנאלאג
5) וואסער-טרעגער
6) מאסקאראד
7) שמידען
8) אונזערע קינדער
9) א פרייליכס
10) נאקטורן
11) אלטשטאט

בילעטען צו בעקומען פון 7 אוה.

פראטעסט אקציע געגען העכערען דאס דירה-געלט

פון צענטראלען סוחרים-פעראיין און פון פיל אנדערע ארגאניזאציעס

(—) געלטען נאכמוזאנ און אין צענ-טראלען סוחרים-פעראיין (פעטרוואווער 16) פארגעקומען א פרוטעסטלונג מיט'ן אנטייל פון פארשטעהער פון 29 סעק-ציעס, וואס זענען אנגעשלאסען אין פער-אין, אויף וועלכער עס אין אנגענומען שחאלוען א פרעסעס-רעזאלוציע געגען דער געפלאנטער העלערונג פון'ם דירה-געלד.

אלע רעדנער האבען אונטערגעשטרעכ-בען, אז די העלערונג וואס וועט אויס-מאכען ביז 200 פראצ. וועט אויסשלום-ליך טרעפען די שטאטישע בעפעלקע-רונג און וועט נאך מעהר פערערגערן די לאגע פון'ם סוחרטום. וואס אין אזוי אויך שוין נגנג צוגערוקט פון דער וויבערטמיגער שטייער-לאסט.

* * *

די פערזאמלונג האט דאן בעשלאסען צוצושטעלען צו דער קאמעטעטער מאכט מעמזנוורטע מאצערעלען, פרי נושם צו דערלאזען, אז די געפלאנטע העלערונג פון דירה-געלד זאל צושטאנד קומען.

(§) אויף א פערזאמלונג פון די אר-בייטער פון דער פעראינינגונג פון לאקאטאר-ען און סיבלאקאטארען, אויף וועלכער עס אין ארומגערעדט געוואָרען דער נייער רעגירונגס-פראיעקט צו שאפען א בוי-פאנד דורך העלערען דאס דירה-געלד. עס אין בעשלאסען געוואָרען צו שוקען דעבעטען צום מלוכה-פרעזידיום, צו די מארשאלקעס פון סיים און סענאט, צום מארשאל פולסדסקי און צום מונים-מאָרען-ראט. אין די זעלבע דעבעטען ווערט אנגענומען, אז די רעגולירונג פון דאזיגען פראיעקט וועט מיט זיך ברענגען קאטאסטראפאלע פאלגען פאר די ברייטסטע שיכטען פון דער געזעל-שאפט. די פראגע וועגען שאפען א בוי-פאנד פון גלעזוב ווערען לויט דער מע-נונג פון די לאקאטארען דורך העלערען דעם הכנסה-שטייער און דורך ערלעגען א צוגאב-שטייער צום וואקסערען ווערט פון הייזער און פלעצער.

* * *

(§) די פראפעסיאנעלע פעראינינגען האבען בעשלאסען דורכצופירען א מא-סען פראטעסט-אקציע געגען פלאן צו הע-לערן דאס דירה-געלד. ווי מען אונפאר-מירט אונז וועט דער אויספוהר-קאמי-טעט פון דער פערוואלטונג פון הויפט-מעקסמול-פעראינען בקרוב צושוקען צו דער רעגירונג א מאמווירטע פראטעסט נעגען דעם געזעץ-פראיעקט.

פאנד קען געלעזט ווערען לויט דער מע-נונג פון די לאקאטארען דורך העלערען דעם הכנסה-שטייער און דורך ערלעגען א צוגאב-שטייער צום וואקסערען ווערט פון הייזער און פלעצער.

* * *

(§) די פראפעסיאנעלע פעראינינגען האבען בעשלאסען דורכצופירען א מא-סען פראטעסט-אקציע געגען פלאן צו הע-לערן דאס דירה-געלד. ווי מען אונפאר-מירט אונז וועט דער אויספוהר-קאמי-טעט פון דער פערוואלטונג פון הויפט-מעקסמול-פעראינען בקרוב צושוקען צו דער רעגירונג א מאמווירטע פראטעסט נעגען דעם געזעץ-פראיעקט.

פראטעסט אקציע געגען העכערען דאס דירה-געלט

ביי דער ציוניסטישער ארגאניזאציע

1. יינ. דינסטאג 8 30 אזענד אין לאקאל פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע (צענטראלגיזאנא 4) א פארלעזונג (אין דער פוילישער שפראך)

אויף ד ט.: „די ציוניסטישע פון לעזונג"

פרעלעזענט: דידעקשטאר נ. בראנדשטעטער. איינגאנג פריי

פערטיגע

הייגט פרעמיערע

און ווייטערע טעג

דאס גיהנום פערטיגע

הויפט-ראלן: די בערימטע „Chinka Li" — פון דער „שקלאפין פון שאנגהאי" —

Agna Petersen-Mozżuchinowa Hr. Agnes Esterhazy

און דער פטא-טוב-שעהנער Hans Stuwe

דער ארקעסטער צוגעפאסט צום בילד אונטער דער לייטונג פון ד. שימקיעוויטש אויפ'ן ערשטען סטאנס זענען די פרייזען פון אלע ערטער 50 גר. אין 1 זל.

אנהויב פון די פארשטעלונגען 4 נאכמיטאג שבת און זונטאג 12 מיטאג.

מעכטיגע ערשטישע דראמא

ZACHĘTA

26 זגערזשער 26

דאס נאהנסטע פראגראם „מיט'ן רויך פון די שרפות"

הייגט פרעמיערע!

וועגען וואס מען דערצעהלט נישט די עלטערן...

דראמא, וואס איז געשאפען אויפ'ן פאהן פון דיסקרעטע איבערלעבע-נישען פון דער הייגט'גער יוגענד

Nina Vanna, Mary Johnson, Elżbieta Pinajew, André Mattoni, Ernest Verebes, Eryk Kaiser-Titz

אין די הויפט-ראלען

גרויסער סימפאניישער ארקעסטער מיט'ן אנטייל פון פיכהארמאניע אונטער דער לייטונג פון ה' ש. בייגעלמאן.

CAPITOL

„פליגער" (WINGS)

הייגט פרעמיערע

הערליכער עפאס פון דער מענליכקייט און העלדישע דרייסטקייט פון פיל אטען

אין די הויפט-ראלען KLARA BOW, CHARLES ROGERS

דער נאהגסטער פראגראם: „דער מאדערנער קאזאנאווא"

KINO SPÓŁDZIELNI

Sienkiewicza 40.

אנהויב אין געוועהנליכע טעג 3.30 נאכמיטאג. שבת, זונטאג און יום-טוב 2 נאכמיטאג. לעצ-טער סעאנס 9.30 אוועגד. אויפ'ן ערשטען סע-אנס זענען די פרייזען פערקלענערט.

לאָדזער טאָגעבלאַט

דער רעדאַקטאָר נעמט־אָן פון 6 ביז 7 אין אָוונד.
נישט באַשטעלטע מאַנוסקריפּטען ווערען נישט צוריקגעשיקט.

„Lodzer Tageblat", Łódź, Piotrkowska 16, Skrz. poczt. 16

טעלעפאָנען: פון רעדאַקציע 57. אַדמיניסטראַציע 47.

אַן מוז אויפהאַלטען דעם מבול פון פּראָטעסטען!

אַן אונפערשטענדליכע גלייכגילטיגקייט הערשט בנוגע אונזער מיטעלשטאַנד, דער מאַכט איצט דורך אַ זעהר שווערען קריזיס. אונזערע סוחרים און האַנדווערקער פון מיטעלשטאַנד האָבען די לעצטע וואָכען זעהר שטאַרק געליטען, סיי פון פרעסט, סיי פון די קאָמיסיאָנס־שטערונגען. זיי האָבען נישט געהאַט קיין קויף אין קיין פרנסה. דער חילוק איז נאָר, וואָס די סוחרים און בעלי מלאכות ווערען נישט געגאַנגען און געהען נישט אין די הילפס־קאָמיטעטען און דער עיקר, וואָס אַלע צרות מוזען זיי נאָך צאָהלען וועקסלען.

עס שטעלט זיך אויף אַרויס, אַז אין די טעג פון די גרעסטע פרעסט, ווען מען האָט וואָכען־לאַנג נישט געלייזט קיין גראָשען, זענען אין געוויסע שטעט און שטעטלעך מאַכבע בעאַמטע געוואָרען נאָר ענערגיש. עקזעקוטאָרען האָבען גראָד געמוזט די צייט פאַר פאַסיג, כדי דורכצופירען שטייער־עקזעקוציעס, קאָנטראָלע־רען אין אַרויסגאַנגען דורכקוקען די פאַטענטען און געהעכערט יעדען סוחר די קאַפּיטאַלע און וועל כולם האָבען די צייט פון גרויסער נויט אויסגעקליבען פאַר־שידענע קאָמיסיעס, כדי דורכצופירען פאַנטאַסטישע קאָנטראָלעס.

אַזוי־פונקציאָנערען אויף דער פראָווינץ, וועלכע האָבען קורס כל געדאַרפט זאָרגן צו העלפען דער נויטלייטענדער בעפעלקערונג, האָבען נישט געוואָלט זיך רעכענען מיט דער געשאַפענער סרויעריגער לאַגע, נאָר האָבען זיך גענומען ענער־גיש אַרבעטן און דערמיט נאָך מעהר פערשווערט דאָס אַזוי אויך געגוג שוועריגע לעבען פון יידישען מיטעלשטאַנד אויף דער פראָווינץ. אויף סוחרים, וועלכע האָבען נישט געהאַט מיט וואָס דעם טאָג איבערצולעבען, האָט מען אַרויסגעלעגט שווערע שטראָפען פאַר נישט אויספיהרען די סאַניטאַרע פאָרשריפטען.

דער יידישער מיטעלשטאַנד שטעהט פאַר אַ פולשט נדיגען הורבן און דער־וויל זיך צו גלייכגילטיג די אַלע, וואָס האָבען דעם חוב דאָס צו פערהיטען. איר פרעגען סוחרים, און האַנדווערקער צענטראַלעס, וואָס זייער אויפגאַבע איז נו שיין די אינטערעסען פון מיטעלשטאַנד. וואו זענען זיי אָבער און פאַרוואָס איצט גראָד אַזוי גלייכגילטיג און טראַכטען נישט אָבצוראַטעווען זייערע חברים אין דער דראַהעדער סכנה?

די ווירטשאַפטליכע אָרגאַניזאַציעס, און קליינהענדלער האַלטען איצט אַב אָנגעפאַנגען וועגען דער געפאַנטער העכערונג פון דירה־געלט. דאָס איז זיכער אַ גרויסער שריט, אָבער נישט וועניגער וויכטיג איז זיך צו בעראַטען וועגען דעם, וועלכער אויפגעהאַלטען דער מבול פון פּראָטעסט.

אַז מען זאָל זיך בעמיהען אָבצושטעלען די שטייער־עקזעקוציעס אין דער שווערער צייט.

פאַרוואָס רופען נישט די דאָזיגע ווירטשאַפטליכע אָרגאַניזאַציעס, די סוחרים קלייניגקייטלעך און האַנדווערקער קונסטלערען, כדי צו בעראַטען זיך איבער דער איצטיגער לאַגע און צו העלפען דעם יידישען מיטעלשטאַנד? פאַרוואָס דערמאַנען זיי זיך אין דער פראָווינץ גראָד ביי וואהלען און ביי אַנדערע פּאָליטישע אַקציעס און דומעלס, ווען זיי דאַרפען אונטערנעמען אַ וויכטיגע און נויטיגע אַקציע, כדי צו פערהיטען דעם מיטעלשטאַנד פון אינטערגאַנג?

פערמעהרען זיך איצט די וועקסעל־פּראָטעסטען און דאָס הייסט, אַז צום קומענדיגען סעזאָן וועלען פיל סוחרים מערלירען דעם קרעדיט און דערפאַר ריאַ־נירט ווערען!

אַלען די סוחרים־ און האַנדווערקער־אָרגאַניזאַציעס גראָד איצט אין דער שווערער צייט נעבען די איניציאַטיוו און בעחיינען זייער עקזיסטענץ־בערעכטיגונג. דער דאָזיגער וויכטיגער אינטערעסען פון דער בעפעלקערונג, בפרט איצט ווען פיל עקזיסטענצען הענגען אַ חורבן!

ב. ג.

אַלבערט איינשטיין'ס 50־יעהריגער יובילייי

אויף דער גאַנצער וועלט ווערען איינגעאָרדענט יובילעאום־קאָמיטעטן

דער גרעסטער פיזיקער פון אונזער צייט, פּראָפ. אַלבערט איינשטיין פייערט די טעג זען 50־יעהריגען געבורטסטאָג. עס איז כמעט נישטאָ קיין גרעסערע שטאָט אויף דער וועלט, מעג עס זיין אין אייראָפּע אָדער אַמעריקאַ, יאַפּאַן אָדער טראַנסוואַל, וואו עס זאָלען נישט איינגעאָרדענט ווערען יובילעאום־קאָמי־טעטען צו פייערען דעם דאָזיגען יובי־לעאום. יעדעס לאַנד און יעדעס סאָלק, האָט לכבוד דעם יובילעאום אַרויסגע־געבען אַ רייה בראַשורען וועגען דעם לעבען פון דעם בעריהמטען וויסענשאַפטס־מענש אויף דער וועלט און עס איז כמעט נישטאָ קיין שפּראַך, אויף וועל־כער עס זאָלען נישט האָבען ערשינען גוטע אָדער שלעכטע אָפּהאַנדלונגען וועגן איינשטיין'ס רעלאַטיוויטעטס־טעאָריע. וואָס דאַרפט איהר מעהר; אפילו אין כי־נעזיש זענען שוין דאָ פערשידענע פאַ־פּולערע און טיף־וויסענשאַפטליכע ווערק וועגען איינשטיינס־טעאָריע. די פאָפּו־לאַריטעט פון דעם דאָזיגען וויסענשאַפטס־מאַן איז אַזוי גרויס, אַז אַ גרויסע ניו־יאָרקער צייטונג, וועלכער ערשיינט אין מיליאָנען עקזעמפּלאַרען, האָט געמאַכט אַן אַנקעטע צווישען איהרע לעזער, ווער עס זענען די פאָפּולערסטע מענשען פון דער וועלט, איז אויפ'ן דריטען פּלאַץ נאָך עדיסאָנען און.. טשאַרלי טשאַפּלין געשטאַנען איינשטיין. איינשטיינס אַרבעט אַ שטאַרקע פאָפּולאַריטעט בלייבט אָבער אַ רעטעניש. עדיסאָנען קענען אַלע. יעדער אַמעריקאַנער און אייראָפּער קאָן דעם דאָזיגען עלעקטרישען צויבערער פון זיינע אַפּאַראַטען, גלעקלעך און קנעפּלעך. טשאַרלי־טשאַפּלין קאָן מען אויך. מיליאָנען מענשען אין אייראָפּאַ און אַמעריקאַ זעהען איהם יעדען טאָג אויף דעם ווייסען לייוועגט פון עקראַן און מען ווערט צופלאַצט פאַר געלעכטער פון דעם געניאַלען שליימזל מיט זיינע ברייטע קאַטשקע שריט, וואָס נעהמען ווי אויף אַרבעס און פערטשעפען זיך יעדע מינוט אין עפּעס אַנדערש. אַנדערש איז אָבער מיט איינשטיינען. די רעלאַטיוי־טעטס־טעאָריע איז פערשטענדלעך פאַר יחידי סגולה, פאַר הויכע מאַטעמאַטיקער און פיזיקער. דאָס פאָלק אָבער, דער דורכשניטליכער אינטעליגענט און אַר־בייטער פערשטעהט זי נישט. ס'איז אזהר שווער ביסען צום צוקייען אין דאָך איז איינשטיין אַזוי געוואַלדיג פּאָפּולער אויף דער וועלט און זיין 50־יעהריגער געבורטס־טאָג ווערט געפייערט אין אַלע לענדער און אויף פערשידענע לשונות.

צו אַזאַ פאָפּולאַריטעט ביים לעבען האָט נאָך קיין שום מענש אין דער וועלט נישט זוכה געווען...

אַ באַל פון שנאָרער אין בערלין

מיט שאַמפּאַניער און קאַוויאַר.

שנאָרער און אַ באַל מיט שאַמפּאַניער און קאַוויאַר, עס קלינגט ווי אַ פאַראַ־דאָקס, ווי אַ וויץ. און דאָך איז עס אַ פאַקט.

די פּראָפעסיאָנעלע שנאָרער אין בער־לין האָט זיך איינגעאָרדענט אַ באַל מיט אַלע פּיטשעווקעס. עס האָט אויף דעם דאָזיגען באַל נישט געפעהלט קיין ווייַן, קיין שעהנע דאַמען, מוזיק, אַרטיסטישע אויפטרישען, מיט אַזן וואָרט, אַ באַל, ווי אַלע בעלער.

ווי קומען שנאָרער צו אַזאַ באַל? און ווי קומען שנאָרער צו האָבען אַ פּראָפעסיאָנעלען פעראַיין? אין אַנדערע לענדער איז עס טאַקי נישט פערשטענד־ליך און אפילו אונמעגליך. אין דייטש־לאַנד אָבער, וואו אַלע זענען אָרגאַני־זירט אין סעקציעלע פעראַיינען, וואו אפילו די אונטערוועלט, די גנבים און פערברעכער האָבען זייערע פעראַיינען, זענען די שנאָרער אויך אָרגאַניזירט. זיי האָבען זיך זייער פעראַיין, וועלכער האָט זיך זיין סטאַטוט, און וועלכער איז רעגיסטרירט ביי דער מאַכט צווישען אַלע אַנדערע צעהנדליגער און הונדערטער פעראַיינען.

קיין שום פאַלק פערמאָג נישט אַזוי פיל פעראַיינען, ווי דייטשלאַנד. עס איז נישטאָ כמעט קיין אַרט בירגער אין דייטשלאַנד, וואָס זאָל נישט גהערען, צו אַ וועלכען עס איז פעראַיין, די רע־גירונג אַליין שטיצט אונטער די אָרגאַ־ניזירונג פון דער געזעלשאַפט. עס איז תמיד גלייכער צו האַנען צו טון מיט אָרגאַניזירטע קערפּערשאַפטען, ווי מיט יחידים. דערמיט אַליין, וואָס מ'געהערט צו אַן אָרגאַניזאַציע טראָגט מען במילא אַ געוויסע פעראַנטוואָרטליכקייט, דאָס געפיהל פון פליכט און אחריות ווערט ענטוויקעלט און דאָס איז לטובת דער מלוכה.

אָט דערמיט ערקלערט זיך עס, וואָס אַלע צווייגען און פאַכען, אַלע שיכטען און קרייזען פון דער געזעלשאַפט הע־בען זיך זייערע פעראַיינען. דער פער־איין פון די שנאָרער האָט דעם נאָמען „בעטלער ברודערשאַפט". אַלע מיטגלי־דער פון פעראַיין צאָהלען גערן און פינקטליך זייער מיטגלידס־אָפּצאָהל.

דער פעראַיין האָט די אויפגאַבע צו קומען צו הילף די אָרימע מיטגלידער, וועלכע מאַכען שלעכטע געשעפטען ביי זייער פאַך..

צו דעם צוועק איז פערהאַן ביים פער־אין אַ באַנק, וואָס גיט אַרויס הלוואות די אָרימע שנאָרער, און וואו די גליק־ליכע און רייכע שנאָרער לייגען אַריין זייערע אָפּשפּאַרונגען. אַחץ דעם איז פאַרהאַן ביים פעראַיין אַ רעגיסטער פון אַלע גבירים, וואָס געבען שעהנע נדבות ווען איינעם פון די מיטגלידער געהט שלעכט, גיט מען איהם אַזאַ ביסעל אַד־רעסען און ער פערדינט זיך שוין זיין ברויט.

די שנאָרער אָבער זאָגען, אַז זייע־רע נשמות זענען אויך נישט קיין ראַ־זינקעס און אַז פון ברויט אַליין לעבט נאָך נישט קיין מענש, און זיי האָבען דעריבער בעשלאָסען צו מאַכען אַ באַל.

וואָס איז? די גובים און פערברעכער מעגען זיך מאַכען בעלער, און זיי, די שנאָרער, וואָס לעבען פון זייערע כשר פערדינטע גראָשענס נישט? און אַז שוין אַבאַל, מוז ער זיין טאַקי ווי גאָט האָט געבאָטען לויט אַלע כללים פון דער מאָדע, נישט פערשעמט צו ווערען פאַר די רייכע.

דער שנאָרער־פעראַיין, וואָס האָט אָר־גאַניזירט דעם באַל, האָט אָנגעווענדעט אַלע מיטלען, אַז ער זאָל זיין וואָס אימפּאָ־זאַנטער און אינטערעסאַנטער. מ'האָט גע־דונגען אייניגע אַרקעסטערס, אַרטיסטען, טענצערינס, און מ'האָט פערערדענט אַלע מיטגלידער פון פעראַיין צו קומען אין עלעגאַנטע קאָסטיומען. דער פעראַיין האָט אָבער בעשלאָסען נישט צוצולאָזען צום באַל קיין פרעמדע. ווער עס גע־הער נישט צו דעם חשוב'ער שנאָרער־משפּחה, דער האָט נישט קיין רעכט צו פעטיילינען זיך אין באַל. די מוזיקער, אַרטיסטען און טענצער האָט מען בעש־וואירען, אַז זיי זאָלען נישט דערצעהלען אַלען קיין ווערט וועגען באַל.

אויך די פּאָליצעי, וואָס האָט אַרויס־געגעבען די ערלויבניש אויפ'ן באַל האָט פערזיכערט, אַז זי וועט דערוועגען קיין נעם נישט מודיע זיין.

פאַר דער פרעסע איז אָבער קיין סוד נישט פערהאַן, און זי בעשרייבט איצט מיט אַלע פרטים ווי אַזוי דער באַל האָט אויסגעזעהן. די פּראָפעסיאָנעלע שנאָרער זענען געקומען אין גייע עלעגאַנטע קאָס־טיומען, די דאַמען, די שנאָרערינס זע־נען געגאַנגען אין קורצע קלייד־לעך מיט לאַנגע שלעפּערס און מיט גאָר גרויסע דעקאָלטען. מ'האָט גטרוגקען די בעס־טע ווייַנען און מעהר פון אַלעם, שאַמ־פּאַניער. אין מיין גערעכטע טשען זי־נען געזעסען די שנאָרער און די שנאָ־רערינס און טוהם געווען פון קאַוויאַר און אַנדערע טייערע מאַכלים, פערטרייב־קען מיט אַ גלאָז שאַמפּאַניער און זיך געקוויקט מיט די אַריסטיסישע אויפטרי־טען. דער באַל האָט זיך פערצויגען ביז'ן נרויען טאָג אַריין. די שנאָרער זענען אַהיימגעגאַנגען אַביסעל בגילופען און דערנאָך צוריק געגאַנגען צו זייער טעג־ליכער אַרבייט צו שנאָרען.

גרויסער סקאַנדאַל אין בידאַפּעסט

צוליב אַ טעות פון אַ זשורנאַליסט.

אַ פיהרער פון די ערוואַכענדע מאַ־דיאַרען—אַ „פעטער" פון אַ חיזעל.

אין בודאַפּעסט איז לעצטענס פאָרגע־קומען אַ סענסאַציאָנעלער פּראָצעס, וואָס האָט געמאַכט אַ גרויסען רעש אין די פּאָליטישע קרייזען און געזעלשאַפטס־קרייזען. אויף דער בעשולדיגונגס־באַנק איז געזעסען דער זשורנאַליסט רודאָלף שירמאַי, אַ מיטאַרבייטער פון די אייג־פלוסרייכסטע צייטונגען אין אונגאַרן. ער איז אָנגעקלאָגט געוואָרען פאַר רכילות. דער בעוואיסטער פאַרלאַמענט־פיהרער פון די „ערוואַכענדע מאַדיאַרען" בעלאַ דאַנער האָט אין אַ שעהנעם פרית־מאָרגען געלייענט אין אַ בודאַפּעסטער צייטונג אַן אַרטיקעל אונטערגעשריבען פון דעם אויבענדערמאָהנטען זשורנאַ־ליסט, אין וועלכען ער, בעלאַ דאַנע ווערט בעשולדיגט אין אויסהאַלטען אַ שאַנד־הויז אויף איינע פון די בעלעבטסטע גאַסען אין בודאַפּעסט.

דאָס אַרטיקעל האָט געמאַכט אַ גע־וואַלדיגען רושם אין אַלע קרייזען פון דער בעפעלקערונג. עס האָט שוין גע־האַלטען דערביי, אַז בעלאַ דאַנער זאָל זיך אָפּגעבען אין דיסיסיע. צווישען די „ערוואַכענדע" האָט זיך געפון חושך. פרומע ווייבער האָבען זיך פון זיי אָפּ־געשאָקעלט. און עס האָט שוין פשוט געהאַלטען אין אַ קריזיס אין דער פאַר־טיי. לאָזט זיך אָבער אויס, אַז די גאַנ־צע מעשה איז נישט מעהר געווען, ווי אַ פּאַטאַלער טעות. דער „ערוואַכענדער" בעלאַ דאַנער איז אַ גאַנץ אַרנטליכער מאַדיאַר, געהט אַלע זונטאָג אין קירך אַריין, ער איז אַ טאַטע פון קינדער, אַ מאָל האָט ער אַפּ־לו ליב אַ לעב צו טון, אָבער ביז פיהרען אַ שאַנד־הויז איז נאָך גאַנץ הייט.

רודאָלף שירמאַי האָט דאָ פשוט מער טוישט די יוצרות. זיין רעפּאַרטער האָט איהם געבראַכט אַ מעשה פון אַ בעלאַ דאַרנע, אַ בעוואוסטער העלר פון דער אונטערוועלט. און ער, שירמאַי האָט גע־מיינט, אַז דאָס איז דער סיהרער פון ערוואַכענדע מאַדיאַרען, וועלכער האָט אויך צום שליימזל דעם זעלבען נאָמען, וואָס יענער אַלפאָנס. ביים פּראָצעס האָט שירמאַי אויסגעלעגט אַזאַ פערטיידי־גונגס־רעדע. פאַרוואָס זאָלען מיר זשור־נאַליסטען נישט טאָרען קיין טעות האָ־בען. צי זענען מיר דען נישט קיין מענשען? אַ דאָקטער מעג האָבען אַ טעות און אַריבערפעקלען אַ מענש אויף יענער וועלט, אַ ריכטער מעג האָבען אַ טעות און פער'משפּט'ן אַמאָל אַנ'אונ־שולדיגען מענש צום טויט. פאַרוואָס זאָלען מיר זיין זינדיגער פון זיי. צי דינט אונז דען נישט די רעכט פון מע־גען אַ טעות האָבען.

דאָס גערעכט האָט אָבער, ווען אויס, איינגעפונען, אַז אַ זשורנאַליסט טאָר טאַקי נישט האָבען קיין טעות און איהם פער'משפּט אויף הונדערט פּענגאָס.

בלויז אויגען, זעהען שוין שוואַכלעך, — אין אויג שוין גאָרנשט. דער אַלטער שמוכלעלע. מיר רעדען וועגען אַלבערט אַינ־אַמעריקאַ און אויהר עקאָנאָמישער אַנ־וויקלונג, דאָ אויהר אַנדערן אַנ־אַנ־אַנ־

לאדזער כראניק.

וואיוואדא יאשטשאלט בעמיהט זיך די באהן-קאמונ=ניקאציע זאל נארמאליזירט ווערען.

(—) פון הנגם אן האט די באהן-קאמונ=ניקאציע פון לאדז מיט דער וויטער און נאהענטער פראוונץ שוין געזאלט זיין צורוקגעשטעלט. ווי מיר דערוויסען זיך אבער איז דער פאל גושט אזוי געל=מען האט דער וואיוואדא יאשטשאלט מעלעפאנגש זיך נעמאלדט קיין ווארשא מיט דער בקשה צו איינטערוועניר אין קאמונ=ניקאציע = מונגסטעריום, אז ס'זאל=לען אנגענומען ווערען מיטלען צוריקצו=שטעלען די קאמונ=ניקאציע. לויט'ן נאר=מאלען פאהר=פלאן.

נייער דירעקטאר פון אר=בייטסלאזען-פאנד

אויפ'ן ארט פון דור. אפענבאר, וואס אין אויבערגעגאנגען אויף א אמט אין דער הויפט-דירעקציע אין ווארשא, אין בעשטימט געווארען אלס דיר. פון דעם לאדזער ארבייטסלאזען פאנד סם. טיע=לונסקי, געווען לייטער פון ארבייטס לאזען פאנד אין פוזען.

נאכמ-ריזשורען אין די אפטייקען.

הינט דיזשורירען פאלגענדע אפטייקן: פאזלאווסקי, פעטרינקאווער 309; האמבורג, גליבנא 50; גלי-כאווסקי, נא=ריטשאווסק 4; שומפעווטש, קאפערנק 26; לארעמזא, פאמארסקא 10 אין פא=מאש, פלאץ פאשטשעלנו 10.

3 יאהר תפיסה

פאר ארויסדרעהען זיך פון מיליטער און פאר גנבות

(§) פאר'ן לאדזער מיליטער-גערעכט איז געבראכט געשאפען דער אלטער פון 18. פולק אין סקערניעוויץ א געוויסער קלמן גאלדבערג. דער בעשולדיגונגס-אקט ווארפט איהם פאר ארויה קרומגעלעגענהייטען זיך דאס ארויסדרעהען זיך פון מיליטער-דינסט. ער איז אנטלאפען פון מיליטער. אויסגעפיהרט גנבות. גע=באט געווארן אין אנטלאפען פון ארעסט פרובירנדיג זיך אריבערקריגען די דייטשע גרענץ. דאס מיליטער-גערעכט האט אום פערמשפט אויף 3 יאהר תפיסה.

די טראגישע ליבע פון א לאדזער בעווייבטען סוחר צו זיין אנגעשטעלטע

א פלאנטער פון ראמאנטישע פאסירונגען.

(ג) די טעג האט זיך אין לאדז אפ=געשפילט דער עפילאג פון א טראגישער ליבע, וואס האט געקאסט דאס לעבען און געזונד פון צוויי יודישע פאמיליעס אין אונזער שטאט.

מיט עטליכע יאהר צוריק איז צו דער פאמיליע ב. אויף פיעטריקאווער אנגע=קומען ארבייטען אלס אנגעשטעלטע א געוויסע פרייליין מרים ר. א טאכטער פון א לאדזער מאנופאקטור-מעקלער.

ווי דער שטייגער אין די געשיכטען מיט די טראגישע ליבעס, איז פרייליין מרים ר. אויך געווען א שעהן מיידעל, א רוהיגע, קלוגע. קיינער האט אויף איהר נישט געקענט זאגען א ביזל ווערט. דאס איז געווען די סיבה פון די אסטע קאמפ=לימענטען, וואס פרייליין מרים ר. האט בעקומען פון איהר שעף ה' ב., א גע=וועזענער קאפאטניק מיט אונטערגעשוי=רענע וואנסלעך און קולטיווירטע חסי=דישע מאניערען.

פרל. מרים ר. האט זיך געמאכט הארץ און דעם שעף בכבודו ובעצמו שטרענג געזאגט, אז ער זאל זיך געהן צו זיין ווייב אין קינדער. זי האט שוין א בע=שעהרען.

דער בעיאריטער בעל-הבית האט אבער געטראכט תחבולות צו געווינען דאס הארץ.

ער האט זיך דערום גענומען בעשיטען דאס איינגעשפארטע מעדעל מיט כתנות— מיט א בריליאנטענעם רינג, א בראש מיט א שמאראגד. אונטער'ן בלישטש פון די טייערע זאכען איז דעם מעדעל דער קאפ פערדרעהט געווארען, זי האט גענומען די פרעזענטען, און יענער האט געלעגט האפנונגען אויסצופיהרען זיינע פלענער...

ביי ה' ב. איז געווארען א מאדע יע=דען אוועגד צו טרעפען זיך מיט מרים ר. אין א דירה פון אנ'אלטע אלמנה אויף דער זאכאדניא-גאס.

די ליבע האט זיך צוזאלאקערט, עס איז שוין געגאנגען אויף „דו" און ווי דער מנהג איז ביי אזא ראמאן, איז דאס אויסגעגאנגען צו ה' ב.'ס קעשענע אין צוויי געשעפטען.

ווען די געשיכטע איז נעקומען אין די הויכע גדולות ארין, און פאנגא מאריל'א האט שוין בעקומען אויף זיך פעדערען און געהאט א סאק-פאלטא אין גאלד מיט בריליאנטען — האט ה' ב.'ס פרוי דער=שנאפט איהר בראך. דאן איז זי צוועק צו מאריל'ס פאטער איהם געבעטען צו אינטערווענירען ביי זיין טאכטער נישט צו צוברעכען א פאמיליע, אויך צו מא=ריל'ן גופא האט זי גערעדט „דורך א זיידען טיכעל", אבער יענע האט געליי=קענט און איז מעהר נישט געגאנגען צו דער ארבייט.

צוליב דער סרוי ב.'ס „אינטערווענץ" ביי מרים'ס פאטער. איז דאס מיידעל ארויסגעשריבען געווארען פון שטוב; נאר דאס לעבען איז איהר חלילה נישט גע=ווארען פערזומערט. ה' ב. האט זי שוין אויסגעזוכט, געטראפען זיך מיט איהר בגנבה, איבערגעלאזט היישע פדיונות און צוגעזאגט זי „אויסצולייזען פון דער נויט" פרוי ב. איז אזוי דערדריקט געווארען פון דער אונהיימליכער ליבעס-געשיכטע מיט איהר מאן, אז זי האט געמוזט א=רויסזאהרען אונטער'ן דרוק פון איהרע קינדער, קיין אויסלאנד אויף קוראציע.

די פאר וואכען זיינען פאר ה' ב' גע=ווען אנ'אמת'ע גאולה. ער האט די דא=מע פון זיין הארץ אוועקגעשיקט אויף צפרוה קיין טשעכאסלאוויעק, וואוהין ער איז יעדע וואך ארויסגעזאהרען אנגעלע=דען מיט מתנות און א פיל ליבענד הארץ.

מורא-האבענדיג, אז דאס „אויער פון דעם קרינגלע זאל זיך נישט אפרייסען", האט די געליבטע זיך בעמיהט אנצוקני=פען נייע בעציהונגען מיט איהר „אפגע=קיהלטען" געליבטען פון לאדז, וועלכער איז מיט 2 יאהר צוריק ארויסגעפאהרען קיין בריסעל (בעלגיען) מחמת זי איז גע=ווען געשעצט ביי דעם יונגערמאנ'ס ל"פ=טער, האט זי גענומען צו זיי קריכען „הי א וויועלע", אנשטעלען זיסע פיכע=לעך און גערעדט מיט ליבשאפט וועגען זייער זיהן אין בעלגיען. די עלטערען האבען זיך געטראכט; אפשר איז אמת, אז „אלטע ליבע ראסטעט נישט", און זיי האבען צוגערעדט מ'ריל'ן, אז זי זאל „פרובען א שייב=טן" א בריוועל קיין בעלגיען.

— „דאס האב איך דאך געמיינט" — האט מרים ר. זיך געפרעהט און אנגע=שריבען א וואריאנט ברייף פול ליבשאפט צו איהר „געווענענם בחור", דער יוב=גערמאן האט זיך אנגעכאפט אין דעם ברייף ווי אין א הייס געבראטענס, און עס האט זיך אנגעקנוופט א נייע ליבע-קערעס=פא דענץ צווישען מאריל'א'ן אין לאדז און דעם לאדזער בחור אין בעלגיען. דער לעצטער האט לויף זיך ענטשלאסען צו זיינע געשעפטען.

ווען די געשיכטע איז נעקומען אין די הויכע גדולות ארין, און פאנגא מאריל'א האט שוין בעקומען אויף זיך פעדערען און געהאט א סאק-פאלטא אין גאלד מיט בריליאנטען — האט ה' ב.'ס פרוי דער=שנאפט איהר בראך. דאן איז זי צוועק צו מאריל'ס פאטער איהם געבעטען צו אינטערווענירען ביי זיין טאכטער נישט צו צוברעכען א פאמיליע, אויך צו מא=ריל'ן גופא האט זי גערעדט „דורך א זיידען טיכעל", אבער יענע האט געליי=קענט און איז מעהר נישט געגאנגען צו דער ארבייט.

צוליב דער סרוי ב.'ס „אינטערווענץ" ביי מרים'ס פאטער. איז דאס מיידעל ארויסגעשריבען געווארען פון שטוב; נאר דאס לעבען איז איהר חלילה נישט גע=ווארען פערזומערט. ה' ב. האט זי שוין אויסגעזוכט, געטראפען זיך מיט איהר בגנבה, איבערגעלאזט היישע פדיונות און צוגעזאגט זי „אויסצולייזען פון דער נויט"

פרוי ב. איז אזוי דערדריקט געווארען פון דער אונהיימליכער ליבעס-געשיכטע מיט איהר מאן, אז זי האט געמוזט א=רויסזאהרען אונטער'ן דרוק פון איהרע קינדער, קיין אויסלאנד אויף קוראציע.

די פאר וואכען זיינען פאר ה' ב' גע=ווען אנ'אמת'ע גאולה. ער האט די דא=מע פון זיין הארץ אוועקגעשיקט אויף צפרוה קיין טשעכאסלאוויעק, וואוהין ער איז יעדע וואך ארויסגעזאהרען אנגעלע=דען מיט מתנות און א פיל ליבענד הארץ.

מורא-האבענדיג, אז דאס „אויער פון דעם קרינגלע זאל זיך נישט אפרייסען", האט די געליבטע זיך בעמיהט אנצוקני=פען נייע בעציהונגען מיט איהר „אפגע=קיהלטען" געליבטען פון לאדז, וועלכער איז מיט 2 יאהר צוריק ארויסגעפאהרען קיין בריסעל (בעלגיען) מחמת זי איז גע=ווען געשעצט ביי דעם יונגערמאנ'ס ל"פ=טער, האט זי גענומען צו זיי קריכען „הי א וויועלע", אנשטעלען זיסע פיכע=לעך און גערעדט מיט ליבשאפט וועגען זייער זיהן אין בעלגיען. די עלטערען האבען זיך געטראכט; אפשר איז אמת, אז „אלטע ליבע ראסטעט נישט", און זיי האבען צוגערעדט מ'ריל'ן, אז זי זאל „פרובען א שייב=טן" א בריוועל קיין בעלגיען.

— „דאס האב איך דאך געמיינט" — האט מרים ר. זיך געפרעהט און אנגע=שריבען א וואריאנט ברייף פול ליבשאפט צו איהר „געווענענם בחור", דער יוב=גערמאן האט זיך אנגעכאפט אין דעם ברייף ווי אין א הייס געבראטענס, און עס האט זיך אנגעקנוופט א נייע ליבע-קערעס=פא דענץ צווישען מאריל'א'ן אין לאדז און דעם לאדזער בחור אין בעלגיען. דער לעצטער האט לויף זיך ענטשלאסען צו מאכען מאריל'א'ן א פארשלאג צו קו=מען צו איהם אין בריסעל אין מיט איהם דארט חתונה האבען. דאס מיידעל האט נאר דאס אויסגעקוקט, כדי פטור צו ווע=רען פון דעם אלטען אנשיקעניש ה' ב. וועלכער פערשיט זי מיט געלד אזוי, אז מרים ר. האט שוין ארויסגעטראגען, א חוץ פיל בריליאנטען, א באנק-ביכעל אויף 500 דאלאר.

עס איז ענדליך געקומען דערצו, אז מאריל'א זאל זיך געזעגענען מיט ה' ב. איהר געליבטען, וועלכער האט געווענט מיט טרעהרען, זי זאל איהם נישט פער=לאזען. פון דער צווייטער זייט איז ה' ב. געווען צופרידען מיט מאריל'ס אויסק=פארען, ווייל איהר ווייטערדיג דא-זיין אין לאדז וואלט געבראכט א קאמפרא=מיטירענדע פרוכט פון זיין „ליבע" ...

אלזא, מאריל'א איז מיט מזל אויסגעגע=פאהרען קיין בעלגיען.

דא הויבט זיך אן א נייער סענסאציא=נעלער קאפיטעל פון לעבען פון דעם דאזיגען לאדזער מיידעל.

ווי גאלד זי איז אנגעקומען קיין ברי=סעל איז זי ארויסגענומען געווארען דורך איהר דארטיגען געליבטען אין הערליך אויסמבלירטע צימערן.

דער בריסעלער בחור האט מאריל'א'ן ארויסגעזיצן אנ'אונבעשרייבליכע ששאר=קע ליבשאפט.

אבער דער גורל האט מאריל'א'ן גע=מ'כט אנ'אונגעהויערען סיורפריז. דער חתן האט דערשפירט, אז מיט זיין גע=ליבטע איז ספעס נישט אין ארדנונג; דעם יונגערמאן איז א ווארים געקראכען אין הארץ ארין, און ער האט בעשלא=סען צו דערגעהן, וואס עס האט פאסירט. אינמאל האט ער איהר געזאגט, אז ער פאהרט אוועק אין א שטיטעל הינטער בריסעל, און ער האט זיך געזעגענט מיט מאריל'א'ן. דאס איז אבער געווען אנ'=אנשטעל. דאס מעדעל איז געווען גליק=ליך מיט זיין „אוועקפאהרען", און זי איז אוועק אויף דער פאסט צ'פנעהמען איהר געהיימע קארעספאנדענץ. וואס זי פיהרט כסדר מיט איהר געליבטען ה' ב. פון לאדז.

דער בריסעלער יונגערמאן איז נאכ=געק אכען טריט ביי טריט זיין געליבטע אויף דער פאסט, און ווען מאריל'א האט צו זיינע געשעפטען.

ווען די געשיכטע איז נעקומען אין די הויכע גדולות ארין, און פאנגא מאריל'א האט שוין בעקומען אויף זיך פעדערען און געהאט א סאק-פאלטא אין גאלד מיט בריליאנטען — האט ה' ב.'ס פרוי דער=שנאפט איהר בראך. דאן איז זי צוועק צו מאריל'ס פאטער איהם געבעטען צו אינטערווענירען ביי זיין טאכטער נישט צו צוברעכען א פאמיליע, אויך צו מא=ריל'ן גופא האט זי גערעדט „דורך א זיידען טיכעל", אבער יענע האט געליי=קענט און איז מעהר נישט געגאנגען צו דער ארבייט.

צוליב דער סרוי ב.'ס „אינטערווענץ" ביי מרים'ס פאטער. איז דאס מיידעל ארויסגעשריבען געווארען פון שטוב; נאר דאס לעבען איז איהר חלילה נישט גע=ווארען פערזומערט. ה' ב. האט זי שוין אויסגעזוכט, געטראפען זיך מיט איהר בגנבה, איבערגעלאזט היישע פדיונות און צוגעזאגט זי „אויסצולייזען פון דער נויט"

פרוי ב. איז אזוי דערדריקט געווארען פון דער אונהיימליכער ליבעס-געשיכטע מיט איהר מאן, אז זי האט געמוזט א=רויסזאהרען אונטער'ן דרוק פון איהרע קינדער, קיין אויסלאנד אויף קוראציע.

די פאר וואכען זיינען פאר ה' ב' גע=ווען אנ'אמת'ע גאולה. ער האט די דא=מע פון זיין הארץ אוועקגעשיקט אויף צפרוה קיין טשעכאסלאוויעק, וואוהין ער איז יעדע וואך ארויסגעזאהרען אנגעלע=דען מיט מתנות און א פיל ליבענד הארץ.

מורא-האבענדיג, אז דאס „אויער פון דעם קרינגלע זאל זיך נישט אפרייסען", האט די געליבטע זיך בעמיהט אנצוקני=פען נייע בעציהונגען מיט איהר „אפגע=קיהלטען" געליבטען פון לאדז, וועלכער איז מיט 2 יאהר צוריק ארויסגעפאהרען קיין בריסעל (בעלגיען) מחמת זי איז גע=ווען געשעצט ביי דעם יונגערמאנ'ס ל"פ=טער, האט זי גענומען צו זיי קריכען „הי א וויועלע", אנשטעלען זיסע פיכע=לעך און גערעדט מיט ליבשאפט וועגען זייער זיהן אין בעלגיען. די עלטערען האבען זיך געטראכט; אפשר איז אמת, אז „אלטע ליבע ראסטעט נישט", און זיי האבען צוגערעדט מ'ריל'ן, אז זי זאל „פרובען א שייב=טן" א בריוועל קיין בעלגיען.

— „דאס האב איך דאך געמיינט" — האט מרים ר. זיך געפרעהט און אנגע=שריבען א וואריאנט ברייף פול ליבשאפט צו איהר „געווענענם בחור", דער יוב=גערמאן האט זיך אנגעכאפט אין דעם ברייף ווי אין א הייס געבראטענס, און עס האט זיך אנגעקנוופט א נייע ליבע-קערעס=פא דענץ צווישען מאריל'א'ן אין לאדז און דעם לאדזער בחור אין בעלגיען. דער לעצטער האט לויף זיך ענטשלאסען צו מאכען מאריל'א'ן א פארשלאג צו קו=מען צו איהם אין בריסעל אין מיט איהם דארט חתונה האבען. דאס מיידעל האט נאר דאס אויסגעקוקט, כדי פטור צו ווע=רען פון דעם אלטען אנשיקעניש ה' ב. וועלכער פערשיט זי מיט געלד אזוי, אז מרים ר. האט שוין ארויסגעטראגען, א חוץ פיל בריליאנטען, א באנק-ביכעל אויף 500 דאלאר.

עס איז ענדליך געקומען דערצו, אז מאריל'א זאל זיך געזעגענען מיט ה' ב. איהר געליבטען, וועלכער האט געווענענם מיט טרעהרען, זי זאל איהם נישט פער=לאזען. פון דער צווייטער זייט איז ה' ב. געווען צופרידען מיט מאריל'ס אויסק=פארען, ווייל איהר ווייטערדיג דא-זיין אין לאדז וואלט געבראכט א קאמפרא=מיטירענדע פרוכט פון זיין „ליבע" ...

אלזא, מאריל'א איז מיט מזל אויסגעגע=פאהרען קיין בעלגיען.

דא הויבט זיך אן א נייער סענסאציא=נעלער קאפיטעל פון לעבען פון דעם דאזיגען לאדזער מיידעל.

ווי גאלד זי איז געוו

זאך-קענער פאר'ן אומזאץ-שטייער מוזען זיין פעראנטווארטליכע מענשן!

די אויפגאבען פון די זאך-קענער, און וואס דארפען די סוחרים און האנד-ווערקער-פעראיינען איז זיינע האבען

די הייגטיגע וואך ווערען ארויסגערופען די זאך-קענער („זשעטשאנווצעס") פון יעדער בראנזשע, כדי צו געבען „עפיניעס" פון די סוחרים ווצגען די אויסמעסיגג פון אומזאץ-שטייער פאר'ן יאהר 1928.

דאס ארויסרופען די זאך-קענער קומט פאר לויט דער אנווייזונג פון די בעזונ-דערע סוחרים- און האנדווערקער-פער-איינען. די פעראיינען שיקען צו די פי-נאנץ-אמטען רשימות פון זייערע ביט-גלידער, וועלכע זענען, לויט זייער מיי-נונג, פארייג און הייבען געגוויס אינפאר-מאציעס וועגן די בראנזשע-מיטגלידער, און די פינאנס-אמטען רופען אויס אלע מיט-גלידער, וועלכע זענען, לויט זייער מיי-נונג, פארייג און הייבען געגוויס אינפאר-מאציעס וועגן די בראנזשע-מיטגלידער, און די פינאנס-אמטען לאדען שפעטער אייך די פון די פעראיינען אויסגעגעבע-נע פערזאנען.

די פעראיינען האבען אלע יאהרען גרייגנעשעצט די ארבייט פון די זאך-קע-נער. די „וויאסקעס" האבען געשטענדיג די פערוואלטונגען פון די סוחרים- און האנדווערקער-פעראיינען, האבען מיי-נישט קיין גרויסע בעדייטונג פאר די שאצונגס-קומיסיעס. ס'איז נישט מעהר, ווי א פארמעליכע אזעלכער. די שאצונגס קאמיסיעס לייגען פון ווי נישט קיין גרויס אכט אויף די מיינונגען פון די זאך-קענער.

ארויס שיקט אלס האט זיך אבער גראד דער היפוך. צוליב די לייכטזיניגע און נישט בערעכענטע צופערען פון די זאך-קענער הייבן אסך קלענערע און מיטעלע סוחרים צו זינגען און צו זאגען ביז'ן הייליגען טאג, ס'טרעפט זעהר אפט, אז די שאצונגס-קומיסיעס מאכען פיל גרעסערע אויסמעסטונגען ווי ס'האט-בען גיטיכ די זאך-קענער, דערפאר טרעפט אסיזדר זעלטען, אז די שאצונגס-קאמיסיע זעט דאס אומזאץ מאכען קלע-נער ווי סה"הכל אויפגעגעבען די זאך-קענער, און אויב די זאך-קענער האבען א קלייגנעם, אדער מיטעלען סוחר „צוגע-קלעבט" אנ'אומזאץ, וואס שטייגט איבער זיינע צאלונגס-מעגליכקייטען, ווערט איהם דערמיט געטון א גרויסע פולה, וועלכע איז שוין שפעטער זעהר שווער אויסצו-בעסערען.

מיר שטעלען דערים פעסט, אז דאס אויפגעבען זאך-קענער פון די פעראיינען טאר נישט גרייגעשעצט ווערען, דען די „וויאסקעס" פון די זאך-קענער האבען א גרויסע בעדייטונג. די קאמיסיעס טון טאקי די „וויאסקעס" פערגרעסערען. דערפאר טון זיי זעהר זעלטען פערקלע-נערען. די זאך-קענער מוזען דערום זיין מענשען פעראנטווארטליכע מענשען, וואס מוזען האבען געגוויס אינפארמאציעס וועגן די מיטגלידער, מענשען, וואס טע-רען נישט אין זינען האבען קיין פער-זענליכע אמביציעס, און טארען אין דעם מאמענט. ווען ער גט אם זיין מיינונג וועגען דעם אדער יענעם סוחר — נישט רעכיינען זיך מיט „אפטען אויף מערקיש" זיינעם א קאנקורענט.

דער זאך-קענער מוז וויסען, אז מיט זיין ארויסגעזאגטע מיינונג קען ער אוי-טערבעכען הונדערטער עקזיסטענצען, אז מיט זיין לייכטזיניגע האלטונג, קען ער ביי א סך אלטע סוחרים צוגעמען די פינסה. דאס מוזען אין זינען האבען די זאך-קענער, און וועל כולם, מוזען די פעראיינען זיין מארזיכיג ביים אויפגע-בען די רשימות פון זאך-קענער. די פער-איינען מוזען זיין זיכער מיט די אויפגע-געבענע קאנדידאטען, אז זיי מערשטעהן זייערע אויפגאבען. אין זעגען פעראנט-ווארטליך סאר זיך און פאר זיינע חברים.

בפרט דארפען דאס אין זינען האבען די סוחרים - פעראיינען גראד הייהאר. ווען די קאמפעטענצען פון די שאצונגס-קאמיסיעס זענען א סך בעגרעניצט גע-וואָרען. כידוע, וועט מען ביז די הייליג-ריגע שאצונגען פון אומזאץ-שטייער פון-זען נעמען אין אכט די אפגעגעבענע „זעזונאניעס" פון אומזאץ פאר'ן אפגעלע-מענעם יאהר 1928. אין דער צייט, וואס אין די פריהערדיגע יאהרען האבען די „זעזונאניעס" געשפילט א קנאפע ראלע.

די זאך-קענער וועלען דעריבער האבען א גרויסע אויפגאבע, פערטיידיגען אדער אויפקלערען די פצות פון דער אפגעגע-בענער „זעזונאניע". אין א געוויסער מאס וועלען דעריבער די זאך-קענער דאס יאהר האבען א פיל פעראנטווארטליכער אויפגאבע פון די מיטגלידער פון די שא-צונגס-קאמיסיעס.

זאלען דאס די סוחרים און האנדווער-קער נעמען אין בעטראכט בעת'ן אויס-געבען ליסטעס וועגען ארויסרופען זאך-קענער צו די סוב-קומיסיעס ביים צע-טראכטען דעם אומזאץ פאר'ן פערגאנגע-נעם יאהר 1928.

אב.—

בלוטיגער פארפאל אין שטאטי-שען נאכט-לעגער

פאליציי שיסט נאך דעם אנטלויפענדיגען מעסער שטעכער, ער ווערט געכאפט און אפגעפיהרט אין ארעסט

(§) אין שטאמושען נאכט-לעגער היז אויף דער נאס פון קאנישווער 28. שומער פולק האט געלמען פאסירט א בלוטיגער פארפאל. א געוויסער מעאפול מאלא וואגן האט זיך צוקרונס מיט א צווייטען ביישלעפער פון'ם נאכטלעגער היז א גע-ווישען אויגעזיכט מולמשאר. דאס פרו געריט און פון מינוט צו מינוט אלס הוי-סער געוואָרען. אין א געוויסען מאמענט האט מאלאוואני ארויסגעלאפט א מע-סער און דערמיט צעשמאלען מולטשא-רעל'ן און קאפ. אין ברוסט און בויך, מאלעגדיג אויהם 11 וואונדען. דו אנווע-זענדע אין נאכט-לעגער היז האבען דעם צשיישעמען מעסער-שטעכער געוואלט אפנעמען. אבער ער האט אלעמען גע-דראהט צו דערשטעלען מוט'ן מעסער און אזוי ארום האט ער זיך ארויסגערו-פען אויף דער נאס, וואו ער האט גע-פרוכט אנטלויפען. עס איז געטשמאנען א בחלה. דו פענס-אגענטען פון נאכט-לעגער היז זענען ארויסגעלאפען אויפ'ן נאס און געגומען שרייען: „לאפטס דעם מער-דער!". דאס האט דערהערט א פאליי-ציאנט, וואס האט בעפוילען דעם מעסער שטעכער שטעהן צו בלייבען. דער לעצ-טער האט נושט געפאלגט. דער פאליי-ציאנט האט דאן אויגגעגעבען מאל אויסגע-שאסען אין דער לופט. אויפ'ן שאל פון דו שאסען זענען אנגעקומען צו הולף נאך עטלעכע פאליציאנטען, וואס האבען זיך געלאזט לויפען נאכ'ן מעסער-שטעכער. דערזעהענדיג, אז ס'איז שלעכט האט ער זיך ענדליך געשטעלט און געלאזט זיך רהוג ארעסטירען. אין אויספארשונגס-אמט האט דאן אויגגעגעבען, אז ער איז א לאנג געזוכטער פראפעסיאנעלער גנב. דער פערהאוגדעטער און אין זעהר א שווערען צושטאנד אפגעפיהרט געווא-רען אין שפומאל.

א פייערליכע פערזאמלונג

אין דער ציוניסטישער ארגאניזאציע

דאנערשטאג אוונד אין אין לאקאל פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע פאר געקומען א פערזאמלונג, געווידמעט דעם 10. יאהר-טאג פון הוסטארישען געשע-הענוש, ווען די ציוניסטישע פערטרע-טער האבען אויבערגעגעבען דעם „דאס צעהן" פון דער שלום-קאנפערענץ אין פאריז די פאדערונגען וועגען ארץ ישראל.

די פערזאמלונג עפענט דעם. ד"ר דא-זשבלאט מוט א קורצער רעדע, אין וועל-כער ער שטרעכט אונטער, אז דאס אינ-לאנען די ציוניסטישע פארשטעהער דורך דעם דאס פון דער שלום-קאנפע-רענץ האט מבטוויזען, אז מען האט זיך אנ-געהויבען צו רעכנען מיט דעם יידישען פאלק, ווי מיט א זעלבסטשטענדיגן „צד" אויף דער פאליטישער ארענע. אויסוש-ענ'ם רעדע אין דער הערבראיש שפראך האט געהאט א הוסטארישע בע-דייטונג — זי אין געווען אנ'אויסדרוק פון דעם שטרעבען פון יידישען פאלק צו דער אויפלעבונג פון דער יידישער נא-ציאנאלער קולטור און זעלבסטשטענדי-גען מלוכה-וועזען.

דער צווייטער רעדנער, ה' לומאן (העפ-ראיש) ווייזט אן אויף די תיסטארישע בעדייטונג פון דעם מאג, ווען די אויסער-ליכע וועלט האט אונז אערקענט אלס פאלק, וואס שטרעבט צו אויפלעבונג צו גלייכבערעכטיגונג מיט אנדערע פעל-קער.

דער דרייטער רעדנער ה' רעד. אינער שולערעט אויסגעהרליכט די פארגעשיכטע פון דער באלפור-דעקלאראציע און פון דער ארויסטרעטונג פאר דער „דאס פון צעהן" פון דער שלום-קאנפערענץ בין דער ראמזפוקאציע פון דער באלפור-דעקלאראציע דורך די פעלקער און סאן רעמא. דער רעדנער שטרעבט אונטער, אז די פארבערעמונג פון דער „יידישער אגענט" דורך ציצהען די ברייטע יידי-שע קרייזען צום גרויסען אויפבוי-ווערק אין ארץ ישראל, אין א ווייטערער עטאפ צו אונזער ציל און פערענדיגט: מיר זע-נען דעם יידישען פאלק: קיין חלום איז עס שוין נושט, זעהט אנשטרענגען אלע כחות, כדי א גרויסע דערגרייכונגען אויפ'ן וועג פון אונזער נאציאנאלער בע-פרייאונג זאל נושט צוגנוש ווערען...

סוס'ן געוואנג פון התקות ווערט די פערזאמלונג געשלאסען.

געזעראל-רייניגונג פון דער שטאט

כאנטראלעס איז די הויפען הויבען זיך היינט אן

* * *

(§) ווי עס אונפארטונט אונז די שטאט-סמאראסמוא איז די ידיעה וועג-גען פערקלעגערן דעם מערמון פאר רע-נונגען די הויפען פון אבז און שנב, נושט קיין רולמונג. דער מערמון און נישט פערלענגערט געוואָרען און פון הינט אן דו שטאמושע סאנומאר-קאמיסיעס צו דער קאנטראלע פון די הויפען, אויב עס וועט פעסטגעשטעלט ווערען, אז די הויז-ווערטען האבען נושט אויסגעפוהרט די פערארדנונג, וועלען זיי צוגעציגען ווערען צו פערגאנטווארטליכ-קייט. די הויז-ווערטען, וואס וועלען זיין אינגעשפארט און ווייטער נושט לאזען דורכפוהרען די רייניגונג פון זייערע הויי-פען, וועלען פערשפארט ווערען צו אונב-דונגען ארעסט. דו אין אויסגעגעבען דורכגעפוהרט ווערען דורך דער מאלט אויף זייער חשבון, און די קאמען וועג-לען אויפגעמאנט ווערען פונ'ם דירה-געלר פון די לאקאמאָרען.

יידיש טעאטער

אין פילהארמאניע זאל — נארוטאוויטש 20 —

אונטער דער לייטונג פון א. בעזמאן און א. קאמפאניעעץ

אנשעל שאר'ס אמעריק. יידיש טעאטער

גאסטראלן פון דער וועלט-בערימטער אמעריקאנער קינסטלערין

דארא ווייסמאן

היינט דינסטאג ווערט נישט געשפילט

מארגען מיטוואך ד 6-טען 9 אויענט

אונזער גרויסער גאסט

דארא ווייסמאן

אין אנש-על שאר'ס גרויסער אמעריק. און וואַרשעווער סענסאציע—

ווירב געליבטע

2 יאהר געשפילט אין אמעריקא. 102 מאל אין קאמינסקי'ס טעאטער אין וואַרשא

אכטונג! די פארשטעלונגען פאנגען אן פינקטליך 9 אויענד און 4 בייטאג אכטונג! נאָרדעם דרייטן גלאס וועלן די טירען פאָליטיוו געשלאסען ווערן.

אין אלע פיעסען נעמען אנטייל לויט א. ב. פרויען: בעזמאן, באריסאָווא מאכאראָווסקא, נערה, פאדערמאן, קאראני, קאמפאניעעץ. מענער: אריעל, אייזענ-בערג, באלבירסקי, האמבורגער, מאכאראָווסקי, מאטקאָוו, נייהויז, פאָלאנסקי, ישראל קאמפאניעעץ, ראביגאוויטש, ראקאָוו.

אדמיניסט.—מ. ארנוואלד. מוזיקאלישע לייט.: ל. זעלמאן.

בילעטען צו בעקומען אין קאסע פון טעאטער פילהארמאניע.

זיך געפונען

ארינגעלער ראמאן פון דער נייער יידישער תסמאה

פון י. ל. ליפשיץ

(פארטזעצונג).

הונדערטע שעהנע יונגע לייט, אין ווייס-בלויע בגדים, ווייס-בלויע גארטלען און בלויע לענטעס אויפ'ן ארעם מיט'ן אויפשריפט „סדרן", האלטען אלעמען אין א וואונדערבארער ארדנונג. נישט אלע האבען געהאט די זכיה צו קריגען א פלאץ צום זיצען. א ריזיגע צאהל מענשען שטעהען ארום, הינטען, צו דער רעכטער זייט און צו דער לינקער זייט.

עטליכע העלדישע יונגע לייט, צווישען וועלכע מיר דערקענען אונזער נפתלי'ן מיט איבראהימען, זענען ארויסגעקראָבען אין דער הויך אויפ'ן בארג אויף די צוזי-גען פון די בוימער, אם צום עטראכטען פון דארטען די הערליכע בילד.

פלוצלינג האבען זיך בעוויזען א שורה מענשען, געקלעדעט אין אויגווערזי-כעט-בגדים — די ליכטיגע ירושלים-זון האט בעשטראהלט זייערע רויטע און פור-פורנע אויבערמאנטלען, וואס האט געמאכט אויסזעהן ווי א רעגען פון פינקעלדיגע דימענטען.

זיי געהען לאנגזאם, יראה-הכבוד'יג. דאס זענען די שלוחים פון בילדונג און וויסענשאפט, פערטרעטער פון צוויליוירפער וועלט, — זיי זענען געקומען פון אלע וועלט-טיילען צו בעגריסען דעם יונגסטען אויגווערזיטעט, וועלכער ווערט גע-נוים פון דעם אלטען פאלק-ישראל.

נאכדעם האט זיך בעוויזען א צווייטע שורה מענשען, געקלעדעט אין בל-ער-ליאיגע נאציאנאלע בגדים. דאס זענען געווען פרינצען, לאדדען, גראפען, פראַ-ווענען, ארבייטער-ערטרעטער און מיליטערישע בעאמטע פון אלע וועלט-טיילען.

עס איז פאר אלעמען קלאר געוואָרען, אז שטאמ גרויסע ווערט דאָ איצט געשאפען. נישט בלוטיגע שיקען אלע נאציעס זייערע שלוחים אונז צו בעגרי-סען.

אין די מחות פון די צעהנדליגע מויזענדע יודען, האט זענען געקומען פון אלע לענדער פון רעדען אלע לשונות, האט פלוצלינג אויפגעבליצט אויף רעיון. וואס האט אלעמען פעראייניגט: „הייגט זענען מיר געוואָרען א פאלק! אלע פעלקער בעגריסען אונז ווי זייער גלייכען! מיר זענען א פאלק צווישען פעלקער, א נאציע צווישען נאציעס! הייגט אערקענען אלע פעלקער פון דער וועלט אונזער נצחון, אז קיינער קען אונז נישט פערניכטען!"

ווען דער יודישער עולם איז עטוואס געקומען צו זיך פון די נשמה-דיגע איבערלעבונגען, און זעהענדיג די בעגריסער וועלכע זענען געקומען אין דעם נא-מען פון דער גאנצער מענשהייט, זיך פרעהען מיט דער יודישער שמחה אויסצו-גיזעצט אויפ'ן פלאטפארמע, יעדער נאך זיין ראנג, האט פלוצלונג אויסגעבראכען אזא הילכיגער און שטורמישער הידד-אויסגעשריי, אז דער רוקען פון הר-הצופים האט א גליקליכען ציטער געטון און די קלאר דורכזיכטיגע ארץ-ישראל לופט האט דעם הידד-בת-קול אוועקגעטראגען איבער די קעפ פון די בערג און פיהרען צום המלך און פון דארט איבער דער גאנצער וועלט.

דער יום-טוב פון אלעמען בעהערשט מיט אנ'אחדות-געפיהל: יודען, קריס-טען, מאכמעדאנער, בערג און וואסער, ערד און הימעל — אלע האבען זיך פער-איניגט מיט דער יום-טוב'דיגער נשמה, און האבען זיך געפיהלט-גרייג ווי די לופט פון דעם וואונדערבארען טאג, ווי דער שטילער ווינטעל וואס שאקעלט צערטליך דעם שפיץ פון די בוימער אויפ'ן שפיץ פון הר הצופים, וועלכע זעהען אויס ווי א שורת צושווערס וואס זענען געקומען זעהען די וואונדערבארע גייסטען, וועלכע קומען פאר אויף די אלטע גרויסע פלעצער.

ווען דער בת-קול פון ערשטען הידד איז פערשוואונדען, האבען זיך אלע געריכטעט אויף צוויי הויכע שטארקע שומרים אין ברייטע זיידענע קאלירטע קלי-דער, מיט גאלדענע בעפוצונגען, וועלכע געהען און קלאפען מיט זילבערנע שטע-קענס, אנזאגענדיג, אז דער יודישער נציב קומט. און גלייך נאך גוי געהט לאנג-זאם, גלייך ווי א סטרונע, מאיעסטעטיש שעהן, דער נציב שמואל דער ערשטער, ער איז אנגעטון אין אנ'אויבערמאנטעל מיט רויטען אונטערשלאג. באלד נאך איהם, אין פיליטערישען אנצוג געהט לארד אלענבי, דער זיגער פון ארץ-ישראל.

א שטורם פון הידד-קלאפערייי, נאך שטארקער פון ערשטען, שפאלט די לופט.

ווי שעהן ער קוקט אויס, דער יודישער מושל, זיצענדיג אויפ'ן פלאטפאר-מע צווישען די שלוחים פון די פעלקער, וועלכע זענען געקומען צו דער שמחה פון דעם יודישען פאלק.

עס הערשט א הייליגע שטילקייט. אויפ'ן בימה שטעלט זיך אויף דער רב הכולל פון ארץ-ישראל, הרב קוק. ער שטעהט אין זיין גרויסער פעלצערנער שטרע-מעל און אטלאסענער קאפאטע, מיט די פאמעטענע ברעגען אויף די ארבעל. א וואונדערבארע ערשיינונג. ער שטעהט, דער אלטער רב מיט זיין שעהן פאטריאר-כאלישער מארה. די אויגען געהענדעט צום הימעל. ער רעדט וועגען די הויכע רעיונות פון מעגשען-ליבע, פון גערעכטיגקייט. פון אייביגע ברידערליכקייט, פון פרידען, וועלכע די יודישע נביאים האבען די ערשטע פראקלאמירט אויף דער וועלט. ער רעדט ווי א נביא, זענע אויגען קוקען ווייט-ווייט, זיי קוקען ארייין אין דעם „באחרית הימים", און זיין פנים איז בעלויכטען מיט א קדושה-גלאנץ, צו וועלכען נור יחידי-סגולה זענען זוכה צו דערגרייכען.

דער גרויסער עולם האט דערפיהלט, אז סאר זיי שטעהט א טיפער דענקער, א דיכטער און א מיסטיקער, וועלכער פערשטעהט דעם אמת'ן געדאנק פון דעם הייליגען יום-טוב, און פיהלט עס דורך מיט זיין גאנצער, גרויסער נשמה.

נאך הרב קוק האט זיך אויפגעשטעלט דער גרויסער חיים הייצמאן. דער אויסדרוק פון בעגייסטערונג פערדונקעלט אלעס וואס עס איז געווען ביז א'איצט. דאס יודישע פאלק פיהלט, אז זיין ליבלינג פערמאגט א געוואלדיגע ענערגיע און ארבייטס-קראפט וועס קען ריהרען בערג.

און דער לעבעדיגער, הומאָריסטישער, ווארימער פשוט'ער יוד, און דער רו-היגער, אייגגעהאלטענער פאליטיקער, דער שווער בעלעדענער געלעהרטער חיים רעדט.

צעהנדליגע טויזענדע יודען האבען מיט ליבע און בעגייסטערונג בעגלייט די שעהנע קליינגעדע נשמה-רעדע פון דעם ליבלינג.

עס ווערט אויף א מינוט שטיל. עס הערט זיך נאר דער סאכען פון די פליג-לען, פון טייבעלער, וועלכע זענען אין דעם מאמענט פערבייגעפלויגען אויפ'ן שפיץ פון בארג.

עס שטעלט זיך אויף די שעהנע פיגור פון דעם יודישען נציב שמואל דער ערשטער. דער עולם געהט ארייין אין עקסטאז. דער רעש ווערט שטארקער און שטארקער, די לופט ווערט דורכ:עשניטען פון דעם התלהבות'דיגען הידד-געשריי.

דער מושל פערנייגט זיך רעכטס און לינקס און זיין אנפאנגען רעדען, אבער דער נשמה'דיגע הידד דערטרינקט זיין קול. אלמיכטער, קוים בעמערקבארער שטע-כעל בעוויזט זיך אויף דעם טיף-ערנסטען ליכטיגען פנים פון דעם יודען, האט האט זוכה געווען צו זיין דער מושל איבער ארץ-ישראל, זיינע די יודישע מלוכה איז פערגיכטעט געוואָרען. און אזוי שטעהט דער נציב פון ארץ-ישראל און וואַרט ביז דאס פאלק וועט אהם לאזען אנהייבען רעדען. ער שטעהט מיט זיין סערבויגע פנים פון דער ארץ-ישראל זון. זיינע טיפע קנייטשען אויפ'ן שטערן זאגען עדות, אז דאָ שטעהט א זיגער. דער רעש, די דונערען, דער הידד וואס ארום איהם, איז נישט נאר פון די וואס זענען דאָ אויפ'ן פלאץ, נאר פ'איז דער אפקלאנג פון אלץ עק וועלט ביז דער אנדערער, חמל שמואל דער ערשטער איז אנגעפאלען פון אלעמען אין הארצען.

עס ווערט שטיל און דער נציב רעדט מיט א קלארע שטימע אזן א טאן פון א הערשער און פון א שטאטסמאן.

(דאס מיטערע קומט.)

ווי אזוי די קראפט פון קויהלען ווערט געמאסטען

קויהלען זענען זי מאטעריאל, וואס ניט היץ, ווען מען צינדט זיי אונטער, די היץ דארף מען האבען אויף קאכען, אויף ווארימען הייזער און פאבריקען, אין אויף ענטוויקלען דאמף. וואס זאל בעדייטען מאשינען.

די מאס היץ, וואס עס ענטוויקלען פערשידענע מינים קויהלען, איז פערשידען. איינינע סארטען קויהלען גיבען מעהר היץ אין אנדערע סארטען גיבען ווייניגער היץ. ווען עמיצער קויפט קויהלען, איז ער פעראינטערעסירט, אז דער זעלבער קערץ קויהלען זאל געבען וואס מעהר היץ.

פאר פריוואטע מענשען, וואס פערברויכען ווענינ קויהלען א יאהר, איז דער אונטערשיד נישט גענוג גרויס, אז מען זאל זיך שטעלען מעסטען די קראפט, אדער די היץ פון די קויהלען. נאר פאר די גרויסע פאבריקען, וואס פערברויכען הונדערטער און טויזענדער טען קויהלען יעדען טאג, איז עס א פראגע פון א גרויסער עקאנאמיע. דער אונטערשיד קאן בעטרעפען צעהנדליגער טען קויהלען, און הונדערטער דאלארס יעדען טאג.

כדי צו מעסטען די קראפט אדער די היץ פון קויהלען, איז אויפגעארבייט געווארען אזא סיסטעם:

היץ ווערט געמאסטען אין קאלאריס. פונקט ווי רי לענג פון זאכען ווערט געמאסטען אין פוס און אין מייל; פונקט ווי די וואג פון זאכען ווערט געמאסטען אין פונטען און טענען, און פונקט ווי פליסיגקייט ווערט געמאסטען אין קוואר־טען און גאלאנען, אט אזוי ווערט די מאס פון היץ געמאסטען אין קאלאריס.

איין קאלארי איז אזוי פיל היץ, וויפיל עס איז נויטיג אנצווארימען א געוויסען מאס וואסער אויף איין גראד, אויב די זעלבע מאס וואסער וועט אנגעווארעמט ווערען אויף פינף גראד, איז א סימן, אז דא זענען פערברויכט געווארען פינף קאלאריס, אדער אויב צוויי מאל אזוי פילאוואסער איז אנגעווארעמט געווארען אויף איין גראד, איז עס א סימן, אז דא זענען פערברויכט געווארען צוויי קאלאריס היץ.

און ווייטער דארף מען האבען אין זינען, אז א קאלארי פון היץ איז נישט די זעלבע זאך, וואס א גראד פון היץ. א גראד ווייזט נאר די שטופע פון היץ, און א קאלארי ווייזט די מאס פון היץ, ווען וואסער קאכט איז די שטופע פון איהר היץ 212 גראד פארענהייט. עס מאכט נישט אויס, צי מיר האבען פאר זיך א גלאז קאכיג וואסער, אדער א גאנץ פאס. די שטופע פון היץ איז די זעלבע, אבער יעדער איינער קאן דאך פערשטעהן, אז אין א פאס קאכענדיג וואסער איז דא א כך מעהר היץ, ווי אין א גלאז; מען קאן דערמיט אנווארימען א גרויסערן צימער.

אויף צו מעסטען די היץ פון קויהלען איז פאראן אזא צאראט, וואס רופט זיך קאלארימעטער. עס איז א שטאלענע כלי פון אנ'אנדערטהאלבען, אדער צוויי פוס די הויך. די ווענט פון דער כלי זענען דאפעלטע, כדי די אויסערליכע טעמפעראטור זאל קיין ווירקונג נישט האבען אויף דער אינערליכער טעמפעראטור. אינעווענינ איז פאראן א שיסעלע מיט וואסער. אין וואסער איז ארייגגעשטעקט אזא לאנגער טערמאמעטער, אז ער שטעקט ארויס אין דרויסען פון דער כלי.

ווען מען וויל אויסמעסטען די קראפט פון קויהלען, נעמט מען עטליכע שטיקלעך קויהלען, מען מישט עס אין א דינען בודעל, פון דעם פודער נעמט מען א געוויסע מאס: מיר וועלען זאגען — א פערטעל פונט. אט דעם פערטעל פונט קויהלען־פודער לייגט מען ארייין אין אזא שיסעלע און דעם קאלארימעטער, פונקט אונטער דאס שיסעלע מיט וואסער, דערנאך פערמאכט מען דעם אפאראט און מ'שרייבט אהין ארייין א געוויסע מאס זויערשטאף. אט דער גאז וועט העלפען, אז דאס גאנץ פערטעל פונט קויהלען זאל איבערברענען דורך און דורך. דערנאך גיט מען א דריק אנ־עלעקטרישען קנעפעל. אין דעם אפאראט פארמירט זיך א פונק, פון וועלכען די קויהלען צינדען זיך אונטער. דער זויער־שטאף העלפט די קויהלען איבער־ברענען. פון דעם ווארעמט זיך אן דאס וואסער אין שיסעלע, און דער טערמע־מעטער ווייזט אויף וויפיל דאס וואסער האט זיך אנגעווארעמט. פון דאנען רע־כענט מען אויס, וויפיל קאלארים היץ עס ענטוויקעלט א פערטעל פונט קויה־לען, און דאן קאן מען אויסרעכענען, וויפיל קאלאריס היץ עס וועט געבען א פונט, אדער א טאן פון די זעלבע קויהלען.

פון דעם ביסעל אש, וואס עס בלייבט אין שיסעלע נאכדעם ווי די קויהלען האבען איבערגעברענט אין דעם קאלא־רימעטער, קאן מען אויסרעכענען, ווי־פיל אש עס וועט בלייבען פון א טאן און פון כויזענד נאן פון זעלבען סארט קויהלען.

א בעזוך ביי קארל קאוטסקי

(ענדע פון זייט 3)

בולם די געשמאלט פון ווינסטאר אדלער, דער חכם. א קלייגער יוד מיט א מעלמי־גען קאפ. עס לעבען־אויף עפנוארען פון יענער מערקווירדיגער צייט.

ער דערצעהלט פון דער ערשטער זי־צונג און א פערוויכרמען רעסטאראן און ראינפעלד. געזעסען א צעהן מענשען ארום דעם ברייטען הולצערנעם טיש. די באלעבאסטע האט דערלאנגט צום טיש ווינגער קנעדעל — און ביער, און האט דערבייגעהאט אזא דערשראקען בנים. די סאציאלוסטען האבען גרויס הנאה גע־האט פון די קנעדעל און דעם ביער, און האבען געמאכט דער באלעבוסטע א קאם־פלומענט פאר אנהר קאכען. און די נייטע פרוי און פליצלינג געווארען פרעהליך, כמעט טרעהרען האבען זיך אנהר גע־שמעלט און די אויגען. „די הערען פרע־סען יא קיינע מעגשען —און די קנעד־לער שמעקען אביך אויך". די ארומע, זי האט געגלויבט, און מיט אנהר אלע פון שמעמעל, אז די סאציאלוסטען זענען לויטער יודען מיט הערנער, אז זיי האבען א גרויסען חשק צו פלייש פון יונגע קוג־דער, און בכלל אז זיי שטעהען און א נאהנטער שטלזיח צום נישט־נוטען.

דע ראומגלוק פון די רוסישע סאציא־לוסטען און, וואס זיי האבען זיך פערקי־רעוועט פון דער אדלער־פאוסקי רוב־טונג אויף דעם לענין־וועג. פון די קאמו־נוסטען און דער נאנצער וועלט, און דאך סוף־כלסוף די אויגען פון דער ראינ־פעלדער באלעבאסטע. זיי גלויבען אויך, אז דער סאציאליזם מוז האבען הערנער און זמוז זיין בוז. זיי ווייסען נישט, אז דער טופסטער און לעצטער מאמוו פון ישדער פאלומוק און מאראל, און מאראל און — ווי שופענהויער האט דעפינירט — „מוסליד" — רחמנות מוט מעגשן.

זיי האבען פערנעמען די ווערטער פון אנטונאציע — און סאפאקלעס גרויס־ארטיגער, אייבנגער טראגעדיע: נושט מומצוהאסען, מומצולובען בון אויך גע־קומען אויף דער וועלט.

און עס און זעהר נאטירליך, וואס זיי — די באלשעוויקעס — האבען פיינד קארל קאוטסקי'ן. וויל דער אלטער האט א געבוירענעם נעפיהל פון סומפאטיע.

עס האט מיך נושט פערוואונדערט, ווען ער האט מיר צום שלום פון אונזער לאנגען שמועס אנגעשריבען אויף זיין לעצטען בוכעל — „וועגען דער בעוואפ־נונג־פראגע און דער דייטשער סאציאל־דעמאקראטיע" — די ווערטער: „מוט סומפאטיע פון קארל קאוטסקי".

א שטראם פון סומפאטיע האט זיך צוגאסען אויבער דעם קלייגעם חדר אין דעם נייעם הויז, און ווארום האט גע־שטראהלט דאס אנצייכען זעהענדיג אויף פון דעם אלטען פעסרוס פון דעם סאציאליזם.

איז אמאנולא'ס מדינה

(ענדע פון זייט 4).

נישט פאר אנ'אנשטענדיגער פרוי. איך האב זיך נישט געוואלט ארמיגלאזען אין קיין ויכוח אין האב מיך אויסגעזעצט, ווי עס בעדארף צו זיין.

אבער ווען עס זענען פערבעי אייניגע שעה, האב איך דערפיהלט אזעלכע שמערצען, וואס מען קען קיין לוים אויס־האלטען. מיר איז אלץ געווארען גלייכ־גילטיג און איך האב אפאטיש געווארט, ווען עס וועט נעמען א כוף צו דער גאנצער צערעמאניע. דערצו נאך פון איך געווען שטארק הונגעריג.

איך האב נישט אויסגעהאלטען און האב מיר געבעטען עפעס ברענגען צו עסען. מען האט מיר אבער נישט פער־שטאנען. מיד און הונגעריג האב איך זיך אוועקגעלעגט אויף א מאטראץ.

די פרויען זענען פאמעלעך געווארען אלץ גייגעריגער, האבען זיך דערנעהנ־טערט און זיך אנידערגעזעצט אין א קרייז ארום מיר. איינע — א דרייסטע־רע — האט מיט איהר האנט אנגע־ריהרט מיין הויט. מיט שפייעכץ האט זי נאס געמאכט איהר פינגער אין האט שטארק גערייבען מיין הויט, מסתמא מיינענדיג, אז די ווייסע פארב איז נישט קיין נאטירליכע. בעת זי האט אבער בעמערקט, אז עס איז א טעות, האט זי עס דערצעהלט איהרע חבר'סעס, און זיי האבען אלע סערוואונדערט געשע־קעלט מיט'ן קאפ און האסטיג איינע דער צווייטער עפעס געזאגט. כדי זיך אויף געוויס צו איבערצייגען, אז עס איז טאקע אזוי, האבען זיי מיט געוואלט אראפנעריסען פון מיר מיינע זאקען, בעקוקט מיינע פיס, און געפרוביט אויך מיר אויסצוטון נאקעט און בעקוקען מיין לייב...

אזוי איז פערגאנגען א שעה נאך א שעה. פון דרויסען האט זיך געהערט א טומעל. דאס האבען די מאנסבילען געפראוועט זייער יום־טוב און געזונגען לכבוד אזיס'ען נאציאנאלע ליעד... איך בין געלעגען אויפ'ן מאטראץ און גע־דרימעלט — א הונגעריגע, מידע און פערצווייפעלטע...

(דאס ווייטערע קומט)

יאביליירט

פון 1. מערץ 1929 דאס „לאדזער טאגעבלאט".

לאמפעץ

פיר שפייזע־צימער סאלאן־קאבינעט שלאף־צימער

קויפט זיך אמעטשען און פאבריקס־לאגער ביי

Sz. P. Szmalewicz

פאר ודניאווא 8, טעל. 64-39

ווערען צוגענומען רעפעראטורען אומארבעטונגען, אקסידיען.

ווייכטיג פאר מחותנים

און פאר לאנג־געלייריגע!

מאכט נישט קיין חתונה אויסשטיערס, בעפאר איהר איבערצייגט אייך נישט אין מיין געשעפט פון יודישע לאנגע מלבושים. ווי אויך פון די בעהנסטע און רייכסטע חתונה־אויסשטיערס

חיים מעזדראוסקי, לאדז

אגראדאווא 8. נאר ביי מיר קענט איהר בעקומען מלבושים פון די בעסטע ביל צער טאי־מאשאווער מאדערנע סחורות און די פיינסטע אויסארבייטונגען פון ערשטע סארט בעשטעלטע ארבייט. בילינע פרייזען און לייכטע באדינגונגען! קומט איבערצייגט אייך! בעמערק, פאר פראוינץ: ווען איך בעקום די מעז מיט אנגאבע שיקע גלייך פאר פעסט לויט יעדען פערלאנג.

PORADNIA WENEROLOGICZNA

פון דאקטוירים ספעציאליסטען

זאוואדזקא 1.

נאר פאר ווענערישע הויט־קראנק־הייטען און מענער־שוועכע אנאליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפער קאנסיליומס מיט ספעציאליסטען פון אוראלאגישע און נערוועז־קראנקהייטען.

סוואר לאמפ־עלעקטרישע הייל־קאבינעט־מאסמעטיס

טעגיג פון 8 א זייגער ביז 9 אוועגד

זונטאג פון 9 פריה ביז 2 נאכמיטאג

בעזונדער ווארטע צימער פאר פרויען

ווייזיט 3 זלאטעס

א פראנט־שטוב

מיט 2 פענסטער אויפ'ן 4־טען שטאק מיט אלע בעקוועמליכקייטען, פאר בילינ דירה־געלד, צו פערמיטען. דעם אדרעס קאן מען ערפאהרען ביי ה' ש. קאהן, פראנציסקאנער 18.

2 ראווערעצ

אויף 3 רעדער, פאסענד אויף איבערצופיהרען אלערליי פראדוקטען אין דער שטאט, צו פער־קויפען. צו ערפאהרען ברזשעזשינער № 109 ביי יוזיף וואיטשיק.

2 טיכטיגע

אינקאסענטען־קעס

ווערען געזוכט אין הילפס־פעראיין „תומכי אורחים" פאמארסקא 18. צו מעלדען זיך אין קאנצעלאריע פון 11 ב"ז 2 און פון 5 ביז 9 אח.

דאס סעקרעטאריאט.

אל תתהלל ביום מחר

כי לא תדע מה ילד יום.

לייג נישט אפ אויף מארגען

נאר אז דו דארפסט ערלעדיגען סאנדאווע ואכען זאלסטו גלייך קומען צו לויפען אין פיירא

17 פיעטריקאווער 17 52 זאכזאדניא 52

וואו ס'ווערט ערלעדיגט און געוויסענהאפט געשריבען לויט'ן אויסטאו אלערליי ביכער, קלאיזולעס, ואבעזופיטשעניעס אויף אלע שטעט אין פוילען, אפעלאציעס, ציווילנע און קארנע אפאזיציעס, אדזואלאניעס, רעקורסען וועגען דירה אין אזרזשאנד־ראזיעמטשע, וועגען פעסטר אין קאמיסאריאט־רושאנדז און אלע פאליציי־בעצירקען, אקטען אינטערציוויעס, אקטען דא־ראוי נעס, קארנע ספראוועס, ווי אויך איבער זעצו זנגען אין אלע שפראכען. ספעציאליסט און שוחפות־אקטען. מיט אכטונג

י. מאנעלא רעכט־קאנסולענט

Dr. med. A. Mazur

ספעציעל־ארצט פאר אויערן, נאז און האלז־קראנק

מיט אויך שטום און שפרעך־פעהלער

וויסאדניא 65

אינגאנג אויך דורך סיעטריק. 46 טעל. 66-04

Dr. med. M. Heller

ספעציאליסט פאר הויט־ און ווענערישע קראנקע און מענער־שוועכע

נאווראקי 2, טעל. 79-89

נעמט אן ביז 10 פריה, און פון 4־8 אוועגד

פאר פרויען פון 4—5 נאכם.

פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע פרייזען.

OSTRZEŻENIE.

Wobec ukazania się w obiegu weksli z wystawienia Józefa Kronenberga na zlecenie S. Kronenberga lub Jakóba Żemańskiego ostrzegam przed nabywaniem takowych, gdyż żadnych weksli nie podpisywałem.

Z poważaniem

Józef Kronenberg.

פאדעטער גיפעראל

נאר די פון סטענסירסט

פעלד־בעטצ

רופט אויס מיט דער פאבריקס־מארקע

Pelz-Patent

מיט אלערליי מין גאשטיקען אויף 3 יאהרען ש רגא אויף לאנגער אין א גרויסען אויסמאס!

ניכעל־בעטען, גיפעל־מינדער־בעטען מיש־בעטען, אמעריקאנעס, קינדער־ווענגלער, קינדער־בעטנמעלער אויף ראר־לער מיט אויך סעקער מיט.

מיטראצע

נעקעטען, שעקען, אין הנשיוסקעס

כאזעמעס און מאפטשאנעס

ע. מ. בעם עך מיט אלעבלער הפס אדער ברוי 17 זל., פאלאנע פעטער 14 זל.

עיקלע בתהנדלונ: פעבריק־ווייז

הורם. זעבלעס רעשטאוראן. דעטל. לזדז, פולנאנא 34, טעל. 13 85

ווייכטיג פאר מאנען

פאר נאר 50 זל.

מאכט איך די עלעגאנטסטע דאמען־הוטע נאך דער לעצטער פאריזער מאדע און די עלטעסטע הוטע איבער־ארבייטע איך אויף גענצליך נייע. געדענקט די אדרעס:

3 זאוואדזקע 23

אין הויף. 2־טען אינגאנג, לינקס פארטער.

„TOLA"

לעטשניצע

מיט דאסטוירים־ספעציאליסטען

און צאהן־ערצטליכער סאבינעט

17 זייגערזשער 17, טעל. 16-83.

ד"ר ראזאווסקי	זען־, האלז, אויערן־קר.	10—1 5—2 7—6
ד"ר יוסטמאן	נערוועז־קראנקהייטען	2—12 פון
ד"ר רוזשאנער	הויט און גע־שלעכטס־קר.	11—10 אין 2־1 נ.
ד"ר ראזענצווייג	קינדער־קראנקהייטען	1—10 5—21
ד"ר מאפיערני	חרויען־, אויג־נעזארטס־הילף	12½—1 6—5
ד"ר גאלדשטיין־פאלאק	אויגען־קראנקהייטען	2—1 8—7
ד"ר קאנטאר	כירורגישע קראנקהייטען	ז. 1—2 7—4
ד"ר זוינבערג	פיינרעך, ספעצ. חערץ, לונגען	1—11 7—6
ד"ר סמאפעל	רענטגען	10—12 4—6
ד"ר אלטמאן־ארצט	א. גראדזענסטש	9—8
צאהן־ארצט	ג. ראזעס	9—3

אינסטליכע הערמאזאמע־בעשטראלונג. בעהנדלונג

מיט דער לעטשניצע איז געעפנט געווארען

א רעגולירטע־אינסטיטוט

קאטארח־לעמס, ווייטערמיע און עלעקטריש־פיזישע קעבינעט. מיזמען אין דער שטאט. מען קאן אויך זונטאג.

אלע ארט מעדעציניש אנאליזען. — קורסען פאר שטאלער

איסמאנגען געגען שמארלהסיע.

ערצטליך־כאמעטיש־קאבינעט.

פרל. נ. מארקוס נעמט אן פון 7־6 אוועגד.

Dr. med. J. LUBICZ

ORTOPEDA

גדאנסקא 28, טעל. 41-46

ספעציאליסט פון בענער און גלעק־קראנקהייטען

פערקרימונגען פון פלייצעס און גלידער.

אייגענע פר אצאזניע

פון זעמטליכע ארטאפעדישע אפאראטען: ווי וואקלאדקעס געגען פלאטפוס, קינסטליכע פיס, ארטאפעדישע גארסע טען א. ז. ה.

נעמט אן פון 5—7

Dr. Niewiażski

האט זיך איבערגעצויגען

אויף אנדזשעיא 5, טעל. 40-59

נעמט אן פון 8—10 פריה און פון 5—9 אוועגד.

ספעציאל־ארצט פאר סיפיליס, טריפער און מענער שוועכע בעהאנדלונג מיט קווארץ־שטראהלען.

פאר דאמען ספעציעלער ווארטע־זאל.

קליטעק

עוס דרינקען און צייכענען

„אייגענע יודישע קלישע־פאבריק"

„GALWANO"

TEL. 57-68. PIOTRKOWSKA 101

Redaktor-wydawca E. Hamburski

Tłocznia: E. i M. Hamburskich w Łodzi, Piotrkowska 14.